

Defensio apologiae de adoratione et ejus specibus: adversus hyperaspisten, et spongiam disputationis de precatione, e schola Tubingensi ...

<https://hdl.handle.net/1874/384371>

5
DEFENSIO
APOLOGIÆ
DE ADORATIONE
ET EIVS SPE-
CIEBVS:

Aduersùs

HYPERASPISTEN,
ET SPONGIAM DISPV-
*tationis de Precatione, è Schola
Tubingensi.*

In laudem ac gloriam DEI, &
Sanctorum eius:

AUCTORE

IODOCO LORICHIO,
IN ARCHIGYMNASIO
Friburgensi, Theologo,
Professore.

Confutatur aduersariorum Theologia breuiter.

INGOLSTADII

Excudebat DAVID Sartorius.

ANNO M, D, LXXVII.

Imaginum cultum negârunt

<i>Serenus, Episc. Massilens.</i>	} De hæresi par- tim notati, par- tim condem- nati.
<i>Fælix, Taurinensis.</i>	
<i>Leo 3. & 4. Imperatores.</i>	
<i>Waldenses, Wicleph.</i>	

SS. Inuocationem damnârunt

<i>Eustachius.</i>	} Omnes hæretici olim proscripti, & condemnati ab Ecclesia to- ta.
<i>Iouinianus.</i>	
<i>Eunomius.</i>	
<i>Vigilantius.</i>	
<i>Waldenses & c.</i>	

Eadem hodie negant : cum suo præce-
ptore *Luthero Tubing. & cæteri.*

*Damnatas ergo hæreses è tenebris
in lucem proferunt, non Christi
Euangelium. vide infr. propo. 4°.*

REVERENDO

NOBILI, ET AMPLIS-
SIMO DOMINO, IOANNI

MATTHÆO HVNDTPISS A

Valtrams, Cathedralis Ecclesiæ Con-
stantiensis Magnifico Præposito: Do-
mino suo colendo,

S. D.

UPERIOR quàm
uerè, sapièter, & san-
ctè, Apostolorum fa-
cilè maxim⁹ Paulus,
inualiturarum hære-

sum præscijs; in discipulo, ac dilecto
filio suo Tito; omnes Christianæ, Ca-
tholicæque Ecclesiæ ministros com-
monefecerit: vt hominē hæreticum,
post vnam, & alteram admonitionem
deuitarent; cùm subuersus sit, & pro-
prio iudicio condemnatus.

Nam cùm superioribus Mensibus,
Disputatio prodiisset de Precationes

AD PRÆPOSITVM CONSTAN.

ex sola quorundam nostræ religionis
articulorum Confutatione, plurimis-
que adhæc nugis, calumniis, absurdi-
tatibus, mendaciis (vt solent isti) con-
fusissimè comportata: & in ea, nostrâ
de Adoratione eiusq; speciebus haud
nostro merito ridiculè, scurriliterque
perstrinxissent; committere non de-
bui, quin Apologiam nostris audito-
ribus grata breuitate conscriberem,
istosque monerem pariter: ne quid
nobis, qui cum desperatæ salutis ho-
minibus contendere planè nolimus,
porrò facefferent negotij. At nescio
quibus agitati furiis, vno mox Men-
se, Hyperaspisten prioris disputatio-
nis suæ, & Spongiam aduersus Apolo-
giam nostram, pestilētiori, quàm an-
teà conatu, euulgârunt. Cui ego qui-
dem; Apostoli hortatui, ac tantum nõ
præcepto, volens obtemperare; nun-
quam respondissem: nisi istorum im-
pudens, ceu partæ de nobis Victoriæ
iactan-

EPISTOLA NVNCVPATORIA.

iactantia; infirmos fide nonnihil offenderet.

Respondi itaque quàm potui brevissimè: ne tot Conciliorum, Sanctorumque Patrum, Veterum iuxtà ac recētiorum, quos hîc obiter perstringo, decretis, & scriptis; quibus tum hîc, tum cæteri Hæreticorum, Schismaticorumque errores omnes proscripti, damnati que sunt; velle præiudicare videar: ipsamque fidei veritatem, crebris confutationum repetitionibus, suspectam potiùs reddere, quàm confirmare: neue pretiosi temporis, in nugis eiusmodi toties retundendis, iacturam imprudēs faciam haud vulgarem. Præsertim, cùm isti Scripturas obiectas, in alienum sensum detorqueant: reliquarum autem probationum locos vniuersos, dementi inscitiâ reiiciant, atque proscribant; quod suis infrà locis, obseruanti liquidò patebit. Quæ mihi causâ quoque futura

AD PRÆPOSITVM CONSTAN.

est; vt hunc scribendi laborem, quatenus licebit, cum meliori, vttiliori; commutâro: atq; , pro accepta à DEO gratia, commissoque talento, fidei ac religionis nostræ dogmata, inter nostros iusta methodo; post habitis istorum calumniis; explicauero. Cuius quidē consilij tametsi Apostolus mihi fuerit auctor; quærendum tamen, contra istorum cauillandi libidinem, aliquid ab his, qui nostræ inseruirent Ecclesiæ, testimonium, præsidiumque fuit; ne, cùm prudenter cessero, isti triumphum ante partam victoriam, qua solent impudentiâ decantent. Idcirco Reuerende, & Amplissime Domine Præposite: cùm multis aliis, Ordinis Vestri auctoritate, rara eruditione, iudicióque graui præpolleas: atque tui in me propensi fauoris: non obscuras declarâris testificatiões; húc qualemcunq; laborem, A. T. commendare non dubitau; vt quod de conatu

EPISTOLA NVNCVPATORIA.

conatu nostro, pium quemque Catholicum vellem cognoscere; te adiutore commodius, feliciterque perficeretur.

Cæterum quia defensionem hanc, ob commemoratas causas, breuissimè complecti oportuit: idcirco alios & alios produxi auctores; qui articulos, quorum hinc defensionem (salua in omnibus Ecclesiæ definitione, ac sententiâ) suscipio; totis libris exposuerunt. Sed & opportunè, dum in his fectitarem, oblata est Defensio disputationis de Ecclesia militante, à R. P. Henrico Blyssenio, ex Societate &c. contra eundem Aduersarium nostrum Tubin. instituta & edita. In qua, cum plæraque de Ecclesia, & Scriptura, quæ aduersarij in Hyperaspiste suo nobis obiecerunt, diluta sint; non fuerat hinc prolixiore confutatione opus. His ergo, si volent, isti respõdeant: nolintque adhuc à nobis exposulare ea,

AD PRÆP. CONS. EPIS. NVNCV.
in quibus conando, elaborandóque
oleum simul perderemus, & operam.
Am. vero T. studiis, ac conatui nostro
benignè fauentem, Deus Opt. Maxi-
músque diu incolumem seruet, ater-
númque custodiat. Cellæ Ratoldi
Anno Salutis M. D. LXXVII. Ca-
lend. Apr.

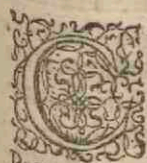
Reuerendæ Ampl. T.

Obseruienter deditus,

Iodocus Lorichius,
Theologus, Pro-
fessor.

RESPONSIO AD EPISTOLAM DEDICATORIAM HYPERASPISTÆ.

Propositio I.

V M videant aduersarij, nul-
lū se posse, ex his; quos Deus
Episcopos dedit, & Ecclesiæ
suæ Rectores, suis hæresibus

Actor. 20.
Ephes. 4.
Hebr. 13.

Patronum conciliare: Confugiunt ad ho-
mines Politicos, & eos quidem (malū)
quos in Catholicorum Principum Consi-
liariis præcipuis haberi constat. Idem pri-
sci quoque Hæretici semper attentârunt.
Diuus Augustinus contra Iulianum Pelag.
lib. 2. ad finem: & lib. 3. ca. 17.

D. Hilarius
contra Aria
nos.
Chrysoft.
hom. 46, in
Matth.

2. Inter prodigiosas deinde Calumnias,
quas in Epistolam eā Aduersarius cumu-
latè congersit, vt odium nobis apud alios
conciliaret (ignarus verò, quàm id me pa-
rùm afficiat.) primò mecum exoptulat:
Cur nihil in Apologia de SS. Inuocatione
edocuerim? Sed meminisse debuit, eius
non fuisse instituti de SS. respondere In-
uocatione, & meritis; quod aliquando

5 A pecu-

DEFENSIO APOLOGIÆ

peculiari labore præstabitur; Sed de adoratione, eiusque obiectis. Interea tamen, si volent, legant de eadē Inuocatione, Ioannis Garetij Catalogum testimoniorum; cū ex Scriptura sacra, tum ex omnium ætatum Scriptoribus fide, laudēque dignissimis, ordinatissimè contextum. Præterea Ioannis à Via defensionem Iugis Sacrificij, cōtra aspergines Iacobi Smidolini: & alios quamplurimos; quibus deinde, si lubet, respondeant. Cætera in sequentibus.

De primatu
Romæ
Pontificis.

3. Adhæc cauillatur Aduersarius: Romanenses. elegisse Ecclesiæ suæ caput Romanum Pontificem: idque diui Gregorij auctoritate confirmare, pariterque illudere, & calumniari non erubuit: ac si credere nos oporteat, deceatque; ipsum, & suos scientiâ, iudicioque præpollere D. Gregorio, cæterisque S. Conciliis, & Patribus; qui iam inde ab Apostolorum temporibus, Rom. Episcopo, & Ecclesiæ dignitatis, gubernationisque primatum reuerenter detulerunt. Consule Catalogos recentiorum: præsertim Ioannis de Turre Cremata in Summa sua de Ecclesia.

4. Deinde ostendere debuit iste; D. de-
mum Gregorij temporibus electionem
hanc

DE ADORAT. DE EIVS SPECIEB.

hanc esse factā: at non fuit ausus tam apertè nugari.

5. Adde, quia nec Ecclesia Pontificem primò elegit; neque potestatem ei tradidit: sed ipse Christus in Petro, omnibus suis successoribus legitimis; vniuersam docendi, gubernandique potestatem commisit. Quis enim qui Christi cupit esse; siue Imperator sit, siue Rex, aut Princeps, Dominus, aut seruus; à Petro, & successoribus eius pasci, atque à luporum incurfione defendi omnino desideret, aliò qui peribit.

Matth. 16.
Ioan. 21.

6. Aliquando tamen explicatiùs trademus: nihil derogari gloriæ Capitis Christi in Ecclesia, si Vicarię gubernationis caput constitutum credamus, confiteamurque: quemadmodùm & ipse vnicus Magister noster est, & Dominus, & Ecclesię Rector; dedit tamen alios, & Doctores, & Pastores, & Rectores Ecclesię suę. Sed hæc ad errores Epistolę peculiare satis: cætera ordine deinceps videbim⁹. Calumnias nil moror; malens ab istis vituperari ac deiici, quàm extolli, & laudari.

Confutatio Hyperaspistæ.

7. Principiò confitetur aduersarius; in dedi-

DEFENSIO APOLOGIÆ

dedicatoria nimirum Epistola: se priori disputatione, non voluisse precationis Methodum tradere: sed nostram duntaxat detegere Idolomaniam, ut vocat. Rectè ergo censui in Apologia; disputationem eam nullam fuisse: sed Orationem cauillatoriam; ex nugis, calumniis, absurditatibus, mendaciis, blasphemis confusissimè constructam.

De Scriptura sacra.

8. Prima Hyperaspistę propositione definit Aduersarius: Verbum DEI, quod in Scriptura sacra continetur. Sed nõ ostendit, quis Verbum Dei ita definiat: quippe ignorauit: Verbum Dei esse, tum ἑγγραφοῦ, tum ἀγγραφοῦ; scriptum, & non scriptum, siue traditum. Vnde Verbum Dei rectiùs definitur: Voluntas eius de nostra sanctificatione, & salute; manifestata olim per Prophetas, nouissimè verò per Filium suum, per quod Apostolos, Pastores, Doctores Ecclesię suę; contestantibus scripturis. Vide Francisc. Sonnum. Demonstr. lib. 1. cap. 2. 9. & 10.

9. Commodè tamen, prop. 2. & 3. semet Aduersarius exponit: & fatetur in scriptura quip-

Hosiu Lege
de expresso
Dei verbo.

Psal. 118.
1. Thels. 4.
Ioan. 1.
Hebr. 1.
Eccli. 24.
2. Pet. 1.
Ephes. 4.
Ioan. 5.

DE ADORAT. DE EIVS SPECIEB.

quipiam bifariam contineri. Vno modo, quo ad literam: altero, quo ad sententiam. Quam confessionem, si præceptores eorum, ante hæc tempora edidissent; forte nec Concilio nouo, neque tot scribendis libris aliis fuisset opus.

Aliter Melanch. in locis commu. Tit. de legibus humanis.

10. Ita quoque, Prop. 4. ad difficultatem sensûs Script. vnâ nobiscum alludit: tamen; vt cōcessionem hanc callidè inuolueret; nos, Scripturæ sacrę hostes, & accusatores obscuritatis, imperfectionisque eius pueriliter admodum p̄clamat. Nullus etenim Catholicorum, sacrâ Scripturâ vnquam, eo sensu, obscuram, imperfectamque calumniatus est: sed confitentur omnes, profunda nonnunquam in Scripturæ litera contineri mysteria; quæ nequeant ab vnoquolibet intelligi. In quam sententiam locutus est Eunuchus Candaces Reginae. Actor. 8. Et Petrus, Apostolorum primus, de scriptis Pauli, 2. ca. 3. Et D. August. de Doct. Christ. lib. 2. cap. 6. Idem Epist. ad Volusianum. Et Hiero. in Prolog. Bibliorum. Quæro autem ex eis: si tam absoluta, & secundum omnem modum absoluta scripturę litera & sententia est: Cur tot hæretici, tametsi in scripturis versatissimi,

De Script. difficultate.

Lyranus in quæst. contra Iudaicâ perfidiam.

DEFENSIO APOLOGIÆ

ea non potuerint videre, legere, & cognoscere; quæ SS. Patres, totâque ad eò Ecclesia vidit, & cognouit? Sicut nec ipsi hodie in scriptura vident, quæ ex iisdem eis obicimus.

De Interpretibus Scripturæ sacræ.

11. Hinc ommissa Calumniâ, nostram objectionem, de consulendo Sacerdote summo, in ambiguo iudicio, ex Deut. 17. nolint, velint, concedunt. Obscurare tamen

Lege Hofiũ in Confut. Brentij.

eam nituntur, deferendo Iudicij partem, Iudici Politico: sed quàm indoctè; poterunt ex sequentibus animaduertere: vbi tantùm executio sententiæ sacerdotis Iudici demandatur; non iudicandi cum eo potestas. Aut saltem adhibeant locum Malach. 2. & alium Matth. 23. qui Iudicis alterius prorsus non meminerunt. Item 1. Cor. 14. Ephes. 4.

De iisdem.

12. Sed Prop. mox. 6. locum Matth. citatum, ipsisque obiectum, concedunt: tantùm calumniantur, vt solent; nostros qui in Cathedra sedent, non iudicare secundum Euangelij doctrinam. Quòd si negemus; nescio quibus testibus aliis, quàm seipsis probare possint. Et quis tam sanæ mentis expers est; vt censeat, SS. Patres, Scripturæ sacræ interpretes, ignorasse hæctenus verum

Hereticorũ verus Cantilena,

&

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

& Germanum eius sensum; istos autem probè scire? de qua re infrà fusiùs.

13. In Septima de hinc Propos. obectio-
nem nostram: Cur Saluator Apostolis non
preceperit scribere, sed predicare; sola Ca-
lumniâ eludere moliuntur: ac si nos ideo id
diceremus; vt Scripturæ auctoritas quo-
quo modo eleuaretur: & non potiùs, vt
quique intelligerent: antea prædicatum
fuisse Euangelium, quàm scriptum; plu-
ràque tradita fuisse, quàm comprehensa
literis, quod nec ipsi negant, Proposit. 11.
Vide infrà de Traditionibus.

De Trad-
tionibus.

14. Atque vt Calumniam hanc non nihil
excusarent; in eadem continuò Proposit.
exemplis demonstrare contenderunt. nos
dogmata quædam tueri, quæ cum Scriptu-
ra sacra manifestè pugnent. Ceu sint Pro-
hibitio nuptiarum, delectus ciborum, Po-
culi in Eucharistia sublatio. Verùm quo
sensu, ista à nobis tradantur: & quàm im-
peritè, ne quid dicam acerbius, aduersarij
nondum intellecta condemnent, infrà si-
gillatim ostèdetur: ne sit intereà mora Le-
ctori fastidio.

1. Tim. 4.

15. Concedunt ampliùs: esse in Scriptura,
aliqua, & multa obscura; Ideoque inter-
pretibus

De interpre-
tatione Sa-
cræ Script.

DEFENSIO APOLOGIÆ

pretibus opus esse: tùm etiam propter peregrinam phrasin, genusq; sermonis, quo Biblia sunt scripta propo. 8. Noua confessio hæc.

De Traditionibus.

16. Pariter admittunt Traditiones Apostolicas; sed eas, quas ipsis Apostolis auctoriunt, Ecclesia obseruet, Et quia præsentiant, posse nos multas ex nostris, ad Apostolos referre, quas ipsi nihilominus derideant: adiaphoras omnes eas esse censent; aliquibus, non omnibus temporibus seruandas. At non satis acutè perspexerunt: nequaquam licere ipsis adiaphoron vocare, quod Apostoli & Scripturæ reticuerunt. Præterea, nõ esse in potestate priuatorum, ea, quæ adiaphora dici fortè possent; constituere, aut abrogare: sed toti commendatum id esse Ecclesiæ.

17. Neque etiam negant: aliquos Apostolorum, nihil scripsisse; Petrum, Iacobum, Ioannem, Iudam: per pauca: omnes verò docuisse plurima. Tamen, vt maledicendi libidinem proderent, affirmant primò: sufficere ea, quæ scripta sint Ecclesiæ: deinde inuehuntur in Traditiones, quas contra Scripturam effictas inuidiosè proclamant: at nihil probant. Sed nec erat hoc loci

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

loci necesse probare. Respondemus autem priori: Si scripta sufficiunt: cur ipsi tot libris scribendis Ecclesiam suam non tam grauent, quàm iniquissimè subuertant, & perdant? Ad posterius respondebimus, loco suo.

18. Ita quoque negare necdum audent: antiquissimos, eosdemque Apostolorum discipulos SS. Patres; quos in Apologia nostra obiter citauimus; certissimò affirmare: multa Apostolos tradidisse seruanda; que, tametsi scripta non sint, nò minorem tamen habere auctoritatem, quàm si scriptis quoque Apostolicis continerentur.

Verùm, suo rursus more, quod Irenæus contra Valentinum, Marcionem, Cerinthum, reliquosque Hæreticos; qui cùm scripturis argui deprehenderent, in accusationem ipsarum Scripturarum conuersi sint; censuit: id in nos sceleratè detorquet.

Adhæc vehementer miror; cur non adierint, quod ibidem S. Martyr censet: Hæreticos nimirum eos etiam esse, qui, cùm ad Apostolicas Traditiones prouocentur; dicant se non solùm presbyteris, sed & Apostolis sapientiores; quemadmodum

Cap. mox sequenti 3, de Apostolicis Traditioni-

Origen.
Epiphanius.
Tertullianus.

Lib. 3. ca. 2.

Videat hic Candidus Lector; qua fide, Aduersarij, Patris scripta, legant, nobisque obiciant proposit. 10.

B

tioni-

DEFENSIO APOLOGIÆ

tionibus, deque Episcoporum in Ecclesia
ab Apostolis successione · eruditissimè,
contra istorum prophanas nouitates, e-
differit.

De ratione
interpretan-
di scriptu-
ras,

19. Percontatus sum, ex istis, inter cetera:
vb̄inam Paulus, aut quisquam alius Apo-
stolorum scripserit; quæ sit ratio, ac regu-
la sacras interpretandi scripturas. Respon-
dent, regulam ab Apostolo tradi Rom. 12.
cùm prophetiam iubet esse, secundū Ana-
logiam, seu rationem fidei. Benè id quidè:

Analogia fi-
dei quæ,

at non satis. Nunquid enim, qui nouit ita
interpretandas esse scripturas; vt doctrinæ
fidei, interpretatio consona sit: ideo pro-
tinus, quis huius, aut illi⁹ Scripturæ sit sen-
sus, intelligit? Vt verò sciant, quæ sit ratio
interpretandi scripturas; audiant primò
ex Epiphan. Oportet ait, & traditione uti.
Non enim omnia à diuina Scriptura acci-
pi possunt. Quapropter aliqua in scriptu-
ris, aliqua in Traditione, S. Apostoli tradi-
derunt: quemadmodum dicit S. Aposto-

Aug. de vti-
lit. credendi
ca. 17.

lus: Sicut tradidi vobis &c. Deinde memi-
nerint: non tam periculosum esse, sed hæ-
reticum etiam; solius priuatæ rationis iu-
dicio niti in scripturarum interpretatio-
ne, neglecta SS. Patrum auctoritate. Ob id
omnes

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

Omnes antiquissimi Scripturę sacrę interpretes, suis sunt vñ Præceptoribus. Vide Prologum Bibliorum Hieron. ad Paulin. cap.6. Postremò discant isti, ad Scripturę interpretationem adhibere regulas, cùm Tyconij septem, tùm vnus ex recentioribus vnã & quadraginta. Vide Oeconomiam Ederi, I. C. & The. Clarissimi, lib. 1. Tab. 75. Cæterùm quæ aduersarij, in Cardin. Cusanum, & recentiores alios, quemadmodùm & in Scholasticos Theologos priores; cùm hîc, tùm in sequentibus propositis inuidiosè spargunt; tametsi laboris huius non sit singula examinare: audacter tamen pronuntio: istos nec Cusani, neque cæterorum mentem, sententiãque cognoscere: aut certè, vt rectè cum Ecclesia sapiant, cognoscere nolle. Mera ergo calumnia est, nostra vberiori responsione indigna.

20. Porrò concedunt isti: multa de Adoranda Trinitate, personarum Relationibus &c. Item de Angelorum natura, atque officio: de Conditionibus dæmonum, & horum similibus; in Scriptura sacra expressè non contineri. Addunt tamen, vt aliquid respondeant, perinde esse, siue ista

Hieron. ad
Nepotianũ
de seipso.

De non Scri-
ptis dogma-
tib.

DEFENSIO APOLOGIÆ

sciamus, siue ignoremus: propositio. 13.
 Ignorent ergo: nos scire iuuat, atque delectat.

21. Similiter duodenarium Symboli articulo-
 rum numerum, in Scriptura inuenire non potuerunt: sed quia articuli omnes, Scripturæ sacræ consentiant; ideo se putant satis ad nostram obiectionem (quod in Scriptura nõ expressè legantur) respondisse. propositio. 14.

Matth. 28.
 De paruulorum Baptismo,

22. Sic, quia Christus præceperit Apostolis; ut Baptizarent omnes gētes: ob id paruulorum Baptisma in Scriptura sacra expressè contineri respondent. At quia fidei conditio ibidem exprimitur; ideo, ne cōcederent Traditionem esse: fingunt infantes credere: abutentes testimonio Christi, cum ait: Qui scandalizauerit vnum de pu-
 fillis istis, qui in me credunt. Non enim ibi omnes paruulos credere Saluator ait: sed eos qui credunt, offendendos non esse. Est ergo distributio commoda facienda. Aut dicāt isti: actu ne fidem paruuli, antequam Baptizentur habeant, an habitu? Non poterunt actu habere; cum nondum, quid credere sit, intelligant. Si verò habitu credunt; respondeant rursus: quis, & quomodo

Matth. 18.

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

modò habitum eum infundat, antequam paruulus Baptizetur?

23. Posthæc concedunt, perpetuam Dei-
paræ Virginis Mariæ Virginitatem; non
Traditione, vt censent, sed Sacrę scripturæ
testimoniis edocti. At negârunt olim Hel-
uidiani hæretici, id ex Script. doceri posse.
Necesse igitur est; vt Script. accedat Tra-
ditio.

Epiph. hæ-
ref. 78.
Alfonf. de
Maria.

24. Primùm hîc, propos. 17. vehementer
strident in nos, qui obiecimur: Cur ipsi Bi-
bliorum lectionem omnibus facilem, &
apertam esse traderent? Proinde id ipsum
Calumniis, cum ratione nequeant, obti-
nere conantur. Sed iam antea de difficul-
tate Scripturę, & eius necessaria interpre-
tatione differuimus. Cumq; nos difficul-
tatem Scripturę ex ipsorum discordia satis
posse doceri pariter obiecissimus: isti cõ-
trâ, & negant inter suos discordias esse. su-
per religionis articulis, & discordâtes SS.
Patrum, atque Scholasticorum Theolo-
gorum, de sublimioribus quæstionibus
(quæ ad fidei articulos omninò creden-
dos, ac confitendos nihil, aut parùm faci-
unt) sententias nobis vicissim obiiciunt.
At quàm veteratoriè, fraudulenter, ridi-

De his quæ
Aduersarij
contra Scri-
ptur. S. tra-
dunt.
De Biblio-
rũ difficul-
tate.
Prop. 15. &
19. &c.
De Concor-
dia Luther.

DEFENSIO APOLOGIÆ

culè, impudenter illud negent, hoc affirmant; satis ostenderunt Fridericus Staphylus in Apologia, eiusque defensione: & in defensione Trimembris Theologiæ contra Matthiam Flaccum Illyricum, contraq; Iacobum Smidelinum. Item G. Ederus, Inquisitionis suæ quæst. 15. Tabulis itidem 1. 2. vsque ad 11. cætera infra Proposit. 38.

De ministro Ecclesiæ.
1. Tim 4.

In Babylo.
capt. de Sacram. Ord.

25. Neglectam præterea Impositionem manuum, presbyterij, vt Apostolus loquitur, istis obiecimus. At respondent, ritum esse antiquatum, siue non necessarium. Miror quo auctore. Deinde se, suosque à vera Ecclesia legitimè vocari confitentur: rident verò Ordinationem Pontificiam. Sed quæramus: quis nã, à temporibus Apostolorum, ad perditum Lutheri vsq; , eo, quo ipsi ritu ad Ecclesiæ ministerium admissus fit? Deinde, cur etiamnum ritus aliquos adhibeant, inuito Lutero qui omnes Baptizatos æqualiter Sacerdotes esse confessus est? Præterea, cur hætenus ad istius Ecclesiæ ministeria admissi sint priuarii multi, histriones, infames? Et tandem, qui nã ex ipsis sint Acoluthi, qui Diaconi, qui Presbyteri, qui deniq; Episcopi? quorum omnium

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

omnium Paulus in commendationē Ec-
clesiasticæ Hierarchiæ, aliis, & aliis in locis
meminit.

Ad Timoa.
Tit. Phi-
lem. &c.

26. In eadem continuò propos. 18. vt Ec-
clesiastici Magistratus auctoritatem, qua
se vrgeri, superarique nõrunt, eleuent,
subiicere eum Politico nituntur; abuten-
tes interpretatione Chrysofomi in 13.
Roman. qui Monachis, & Sacerdotibus
obedientiam quoque præcipi tradat. Re-
tè id quidem Chrysof. Sed audi colle-
ctionem istorum: Monachi & Sacerdotes
debent obedire Principibus: ergo non est
ordinatio Ecclesiastica. A baculo ad angu-
lum. Proinde & nos Principibus, in qui-
bus oportet, libenter paremus: & scimus
magistratum quoque esse Ecclesiasticum,
cui pariter in aliis, Apostolus obedire ius-
sit. Actor. 20. Hebr. 13. & hoc in loco: non
enim dixit, potestati, sed potestatibus: &
his eminentioribus; non eminentiori.
Aliõ qui, vt Chrysof. mentem rectiùs in-
telligant, nõ pigeat legere tres libros Dia-
logorum eiusdem, de dignitate Sacerdo-
tali. at lucẽ metuunt isti, quia in tenebris
ambulant.

De Ecclesia
stico Magi-
stratu.

DEFENSIO APOLOGIÆ

De sola Fi- 27. Ad obiectionem, de sola Fide, respon-
de. dent, propof. 19. tametsi ea in Script. non
Palinodiã exprefsè legatur; legi tamé alias, quæ æqui-
cantant, polleant: nimirum quoties excludantur à
iustitia fidei, opera legis. Sed meminerint
Aduersarij: aliud esse excludere opera præ-
cedentia; aliud coniunctos actus contri-
tionis, fidei, spei, amoris, & consensûs; de
quibus infra in appendice latius: interea
patienter cætera audiant, & cognoscant.

De vbiq- 28. Amplius contra Script. & rei verita-
ate. tem affirmare non erubescunt: Christum,
Vbique to- secundum humanitatem, vbiq; esse. Nam
tus, at non sicut verè id de persona cõfitemur; ita im-
totum. Vi- peritè attribuitur humanæ naturæ: quæ, li-
de 4. Sent. cet vnita sit, tamen manet finita: Omnipot-
dist. 22. tētia verò, & Vbiquitas; attributa sunt sub-
iecti infiniti. Quòd verò Sacramentaliter
simul in locis est pluribus; priuilegij cuius-
dam specialis argumentum est, propter
adorandum mysterium stupendæ conuer-
sionis substantiæ cuiuslibet panis & vini, in
ipsum Christi corpus & sanguinem. Quam
conuersionem cum isti negent, negentq;
pariter localem præsentiam; videant quo
artificio Christû, pani suo vniant, ac copu-
lent. Sed de transubstantiatione aliàs, iu-
uante Deo.

DE ADORAT. DE EIVS SPECIEB.

29. Nolunt prætereà, contra scripturam, De adorati-
 Christū in Eucharistia adorare: quod cū one Eucha-
 nos in ipsis reprehendissemus; obiiciunt ristia.
 è contrario nobis hîc; Propos. 21. quidni
 ante arbores, & homines alios; in quibus
 Deus quoque sit; pariter procidamus?
 Digna profectò sublimibus ingeniis The- Eia quàm
 ologorum istorum obiectio. Sed respon- accurè. Ad
 sum non dabimus; donec explicent: Cur Cyclopas.
 tres Magi, ab Oriente, Hierosolymam ve-
 nerint, adoratum Regem natum Iudæo-
 rum; si in arboribus, aut cæteris homini-
 bus fuit? & in his adorari potuit, ac debuit?
 Item, cur leprosi aliquot, multiq̄ue alij; nō
 ita ante Apostolos prociderint, atq; ante
 Christum? Et cur panem, vinumq̄; suum,
 in Cœnæ commemoratione, tanta cære-
 moniâ benedicant; si iam antea Christus,
 vt Deus & Homo, in omnibus naturaliter,
 essentialiterq̄ue subsistit? Legant autem,
 Theologos 3. Sent. dist. 9. vt inter hæc di-
 stinguere sciant.

30. Ostendimus prætereà, aduersarios, De Missa.
 contra Scr. Iuge Sacrificiū abolere, ac cō-
 culcare: sed iniuriâ se eo affectos, excla-
 mant. Quippe Iuge Sacrificium; quòd sit
 effectus passionis Christi; à se, suisque in-

DEFENSIO APOLOGIÆ

desinenter laudari, ac cum gratiarū actiōne celebrari prædicant. Verūm, quā hęc elabendi calliditas ipsos parūm iuuet, aliquantō copiosius declarabimus; conferendo Prophetarum, de Iugi Sacrificio, vaticinia, cum istorum interpretatione. Primò testatur Deus per Prophetam Malach.

In omni loco, oblationem mundam, suo nomini offerri, & sacrificari, idq; in Gentibus. Id primò nequit de passione Christi intelligi; cū non sit omni in loco passus; neque in Gentibus, sed in Iudæa. Deinde effectus passionis Christi, à condito mundo, virtutē suam exeruit in omnes credentes cūm fideli Abraham: Nō ergò in Gentibus demūm cœpit. Aut si ideò adhuc effectum passionis pro Iugi Sacrificio accipi volunt; quia explicatiùs hodie, & abundantius, quàm olim in figura, celebretur: meminerint effectum non sacrificari, & offerri, sed communicari. Aliud ergo Sacrificium Deus per Prophetam introducere voluit. Iam & Daniel Propheta: Iugis Sacrificij mentionem faciens, prædicit id sublatum iri, & conculcatum: effectus autē passionis Christi non poterit ab homine Antichristo auferri; nec gratia: quia inuisa

Malach. 1.

Apoc. 13.

Daniel. 8.
& 11.

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

inuifa sunt. Ergo Prophetæ de externo aliquo Sacrificio prædixerunt. Prætereà: si Christus Sacerdos est, secundùm ordinem Melchisedec; necessè fuit, vt eo de ritu (nimirùm sub speciebus panis, & vini) aliquando offerret: nō autē facta oblatio hæc est in Cruce; vbi Aaronica sacrificia expleuit: facta ergò est in Cœna nouissima. Cūque tum Apostolis mandârit, vt facerent hoc, quod fecerat ipse, in suam commemorationem; mandauit vtique, vt offerrent, sicut & ipse obtulit. Tandem vehementer miror, istos hîc externum Sacrificium negare: cùm tamen infra propos. 73. referant, Augustin. Missæ meminisse: quin etiam ipsum Apostolum Petrû celebrâsse, ex Platina. Quod verò ad Cæremonias alias, & alias attinet, quæ temporis progressu Cōsecrationi, Oblationiq; additæ sunt; quemadmodùm Sacrificio nihil addunt, ita nec detrahunt eidē. Quod, si isti nondum intelligunt, discant. Non enim hîc locos trado communes; sed ineptiis istorû respondeo. Consulatur verò Ioan. Garretij Catalogus de Sacrificio Missæ: & multi alij recentiores, de eodē. Vide infra propos. 76. & 77.

Melchisedec
Psalm. 109.

August.

Petrus.

Vide 3. Canonē Apost. & de Cōsec. dist. 2.

DEFENSIO APOLOGIÆ

De Confir- 31. Interrogati post hæc à nobis aduersa-
 matiõis Sa- rij : cur impositionem manuum, quæ in
 cra. Mar. 6. Confirmationis Sacramento, ab Apосто-
 Actor, 8. 19. lis adhibita est, negligent; respondent: ri-
 tum esse personalem, solis demandatum
 Apostolis, qui in exemplum trahi nõ pos-
 sit. Debuerunt autem probare, tum quòd
 personalis fuerit ritus, tum quæ scriptura,
 quodque Concilium prohibuerit, ne in
 exemplum traheretur. At cum nescirent,
 conuitijs responsionem ornāt, ac finiunt;
 quæ pudet recensere.

De Confes-
 sione auri-
 culari.

32. Ad script. S. exempla de auriculari
 confessione, Matth. 3. Actor. 19. respon-
 dent, intelligenda esse de Cõfessione pub-
 lica. Quod nos quidem, obseruata distin-
 ctione, non negamus. Quippe confessio
 aliqua generalis est & publica, siue com-
 munis; quæ quotidie fit, cum domi, tum
 in Ecclesia. Sed est & altera priuata; cuius
 tum in Actis, tum Iacob. 5. fit mentio: quæ
 admodum peculiaris quoque Absolutionis
 potestas, Apostolis tradita est. Ioan. 21.
 Nam quis sanæ mentis credat: vnquã fuis-
 se morem, aut introduci debere; vt quiq;
 sua peccata, occultè admissa; publicè, au-
 dientibus aliis, detegant & accusent? Præ-
 fertim

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

fertim cùm cõstet, Sacerdotem ab officio deponi, si confessionis secreta reuelet.

De Pœnit. dist. 6. cap. Sacerdos.

33. Riturũ vnctiõnis infirmorum, ex Mar. 6. & Iacob. 5. ipsis obiectum; inter Cære-

De Extrema Vnctiõne.

monias personales; vt paulò antè de ministerio Ecclesiæ, & de Confirmatione admonuimus; collocant. Sed cùm rationem ignorèt, cur hæc & similia; annos plus mille quingétos, in tota Ecclesia religiosè obseruata; ab iniquissimo demùm Luthero abrogari debuerint, ad calumnias deflectunt: effectumq; vnctiõnis huius scurriliter, anteaquàm intelligant, eludunt.

34. Nolunt Virginitatẽ, antepone- re Matrimonio; abutentes D. August. sententiã, qui dixerit: Non est impar meritum Cõtinentiæ in Ioanne, qui nullas expertus est nuptias; & in Abraham, qui genuit filios. Neque enim D. August. hinc de omnibus tẽporibus locutus est; propterea adiecit, Pro distributione temporũ. Aliquan-

De Virginitate. August. de bono coniugali, cap. 21.

do nempe sterilitas, nota erat infamiæ: sed nũc virtuti tribuitur. Psal. 112. Sap. 3. Esa.

1. Reg. 2. Deut. 7. Luc. 1.

54. & 56. 1. Cor. 7. Matth. 19. Consulatur locus Esaiæ de Eunuchis, & eorum gloria. Miror autẽ istos in Augustino legere Col- lationem hanc; & non legere etiam, quod Ioui-

Obserua, quo conatu, quaque fide aduersarij Patrũ legãt scripta.

DEFENSIO APOLOGIÆ

Vide Hierō.
ad Sabima-
num, de vir-
ginibus in
Ægypto.
&c.

Iouiniani asserat esse hæresin: Sacratæ vir-
ginitati nuptias coæquare. Lege eundem
de ciuit. Dei, lib. 15. cap. 26. de sancta Vir-
ginitate, cap. 44. de Eccles. dogmatib. cap.
68. vbi siue ab ipso, siue à Germadio Virgi-
nitati adscribitur fructus centesimus nu-
ptiis tricesimus. Cætera infra, in Appēdi-
ce de Votis Monasticis, adiiciemus. Quod
autem se noui quippiam inuenisse iactitāt,
profitentes: in iustificatione coram Deo;
quā ex impio fit iustus; nec coniugij, ne-
que virginittatis discretionem haberi; ad-
modum iuuenilem eruditionem sapit. Est
namq; alia consideratio horum, ante vo-
cationem; alia cū Christo militant: ve-
lut ex modò citatis, satis liquet. Quin &
apud Gentiles, maior honor Virginibus
delatus est, quàm nuptis.

De Matri-
monio.

35. Nolunt prætereà confiteri, Matrimo-
nium Sacramentum esse. Idcirco locum
Ephes. 5. de solis Christi & Ecclesiæ nup-
tiis accipiunt, Prop. 27. At contrà: Si in
Matrimonio Signum quodpiam est, rei
alterius sacræ: ipsumque peculiari qua-
piam gratia donatum est; Sacramentum
vtique, ex definitione, erit. Nunc autem
exterior copulatio Viri & Mulieris; signū
est

Confule D.
Aug. de bo-
no coniuga-
li, cap. 7. 15.

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

est spiritualium istarum nuptiarum: quamdamque gratiam coniuges accipiunt; ut se, & ament mutuùm, & fidem seruent, & filios in omni castitate procreent; aliò- qui spurij essent, & ipsi adulteri. Proinde, quòd aduersari cauillantur: non ita pridem in numerum Sacramentorù relatum esse: infrà de numero Septenario Sacram. retundemus.

De S. Virginitate, c. 12.
de Gen. ad literam, li. 9.
cap. 7.

36. Etiamnum contra scripturam, Sanctos probrosè mortuos compellant; abutentes, cù Script. Ioan. 5. 1. Cor. 15. Apoc. 14. tùm D. August. de ciuit. Dei, lib. 22. cap. 10. testimoniis. Quippe illi de corporum duntaxat morte locuti sunt; quod nemo nostrùm vnquam negauit. Sed cùm spiritus eorum viuere, nemo non confiteatur; miror istorum cæcitatem, ut non animaduertant: aut obstinationem, quòd nolint fateri. Nonne Saluator apertè testatur? Non est DEVS Mortuorum, sed viuorum: & Sap. 3. Iustorù animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormétum mortis: Visi sunt Oculis insipientium mori, illi autem sunt in pace. Nonne Apoc. 14. Centum & quadrag. quatuor millia canticù cantant: & sequuntur agnum quòcunq; ierit? Virgines

Quòd Sæcè viuant.

Marc. 12.
Adde Sap. 5
Psal. 21. 44.
141.
1. Thef. 5.

gines enim sunt. Itaque viuunt. Adhæc D. August. expressè, loco citato, in hæc verba distinguit: Nos Martyribus nostris, non templa, sicut diis, sed memorias, sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum Spiritus viuunt, fabricamus &c. Si verò nobiscum id nolentes, volentesue aduersarij conuicti credunt: cessent calumniari, nos mortuos inuocare & venerari.

De his quæ aduersarij, nullo Scr. sacre testimonio predicant.

An Luth. Helias fuerit tertius. Matth. 11.

37. Cùm isti nihil admittant, nisi quod scrip. S. testimoniis confirmetur; rogauit qua Scrip. ostendant Luth. hæresiarcham, esse tertium Heliam. Respondent prop. 29. quia in ipso impletum est, quod Angelus de Baptista prædixit, quòd in spiritu & virtute Helix Christum præcesserit. En Rhodus, en saltus. Sed cùm Helix virtus de Baptista, propter duo prædicetur; quæ sunt officium præcursoris, & austeritas vitæ; videamus an eadem Luth. conueniant. Præcursor Christi esse non potuit, qui prior ipso venit, non venturus est; Veniet autem Antichristus: huius ergo Lutherus præcursor fuit. Deinde quanta abstinentiâ, castitate, vitæque austeritate Heliam Luth. infectatus sit; nôrunt omnes. Vt verò sui sunt, istius Patroni virtutem, factio decla-

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

deklararent; gloriatur totum Papatum,
ab eo prostratū, & occisum. Sed benè ha-
bet, quia adhuc valemus, & viuimus.

38. Negant se suas Confessiones variare,
prop. 30. sed explicare. Id ore quidem ne-
gant, factis autem plus satis affirmant: vt
liquet ex collatione Augustanę confesio-
nis, & eiusdem Apologia. Notæ etiam sunt
querelæ Maioris in Orat. de confessioni-
bus dogmatum: Selnecceri in Psalm. 43.
Galli in hypothesib. fol. vlt. Neque absur-
dè, quamuis dolenter, de istorum dissen-
sione iocatus quidam, annis superioribus;
cùm interrogatus esset, cur non haberen-
tur septem Sacramenta in Lutheranicis
Ecclesiis; imò haberi septem respondit, &
duo insuper. V Vittebergæ enim esse qua-
tuor, Lipsiæ tria, duo Magdeburgi; quæ in
numerum collecta, nouem efficiant. No-
uimus etiam, in plærisque locis, à Magi-
stratu Politico præscribi, quid Conciona-
tores doceant: adeò sunt ad dissensiones
propensi: nec mirum, quia ab vnitæte, &
veritate defecerunt.

39. Ampliùs præter, & contra script. fini-
unt, Euangelium, à Luthero, è tenebris
erutum: quoniam meritū Christi, fuerit

C

humanis

De Luthe-
ranorū in-
constantia,
& Sectis.

Legant Ia-
cobi Smide-
lini librum
33. cōcionū.
Tō. 1. Epist.
Philip. Me-
lan. Anno
etc. 70. fol. 3
Staph. in
defensione
Trimemb.
Th. contra
Phil. Melan.
cætera ex p-
posi. sup. 24.

An Luth.
Euāgelium
è tenebris
produxerit
in lucem.

DEFENSIO APOLOGIÆ

humanis traditionibus obscuratū à Pontificiis, quod ipse inde liberauerit. Sed quis nugas hasce non rideat? Mundus Christianus fuit annis mille quingētis; & vim meriti Christi ignorauit? sine Euāgelio vixit? sine Ecclesia, sine Scripturæ sacræ germana interpretatione, sine legitimo Sacramentorū vsu profecit? Propterea cōfidenter, & verissimè contestamur: istos, nec vim meriti Christi, neque rationem eius participandī vnquā didicisse. Quòd autem glorientur, quendam ex suis vltra sexcentas opiniones hæreticas, quæ in Ecclesiam, per Pontificios irrepperint, elimināsse, traduxisse; ipsosque pariter eas anathematizasse; nihil nos mouet. Nempe auctoritas eorum, & anathema tanti non fit, vt viros prudentes offendat: Præsertim cum, quod lubet, de nobis cōfingant. Propterea nolumus cōmemorare, quot mendacia ex vnus Luth. scriptis Diëtēbergeris collegerit: hoc autem manifestum viris Theologis est omnibus; Totam Theologiam Lutheri & suorū, aliud nihil habere, quā nostrorum articulorum negationes. Ex meris itaque nugis, & mendaciis constructa est; exceptis iis, quæ negare

In Cōfutat.
Luth. de vo-
cis & Con-
fession.

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

gare nõ potuerunt; nisi fidem prorsus voluissent abnegare. Cuius rei testes sunt, tot editi contra Theologiam istam libri.

40. Nolunt hîc quoq; cõfiteri, propof. 31.

Lutherum damnatas olim hæreses reuocasse, seque tueri easdem. Sed miserè cæcutiunt, ac decipiuntur. Colligatur ergò ex Epiphanio, & D. August. vel ex recentiore Alfonso Castrensi; quæ fuerint prisca hæreses. Romanæ Ecclesiæ detrahebant Donatistæ: Constantius Arrianus nihil acceptabat, quod non contineretur expressè in Scripturis: Nestoriani Patribus illuddebant: lidem, Arriani, Nouatiani, VValdenses, & alij omnes contempserunt Cõcilia; calumniati sunt Rom. Pontificis Primatum. Solam fidem tradiderunt Eunomiani, & Aëriani: Simon Magus negauit fructum operum bonorum; sed & noxia æstimauit ad salutem. Confirmationis Sacramentum negârunt Audaciani, VValdensens, Donatistæ, & Nouatiani. Hæc omnia asseruit Lutherus: qui & plæraque alia (quæ commemorare longum esset) cum ab iisdem, tum ab aliis hæreticis mutuatus est. Ergò damnatas olim hæreses suscitauit: easque Sui etiamnum defen-

Damnatas hæreses Lutherus defendere coepit.

DEFENSIO APOLOGIÆ

dunt. Vide citatos, & Inquisitio. Ederi
Tab. 13.

De fide spe-
ciali, siue va-
na fiducia.

Matth. 28.
Rom. 4. &
passim ubi
de remissione
peccatorum,
& salute fi-
dei agitur.

Sess. 6. ca. 9.
Can. 13.

41. Fidem specialem, quam vocant, siue præsumptionem perniciosam, beatitudinis certissimò consequendæ; docuimus, non tantum præter, sed & contra script. doceri. Isti è contrario respondent, lo-
cosque Scripturæ obijciunt, in quibus de certitudine fidei, & acceptæ per Christum gratiæ, fit sermo; hoc est, de fundamento iustificationis; non de gratia, & meritis, quæ ad perfectionem iustitiæ, atq; ad consequendam gloriam requiruntur; vt infra de valore operum ostendemus. Discât ergo distinguere primùm in gradibus gratiæ: deindè inter Deum promittentem, & nostram, ad recipiendam gratiam, dispositionem: tertio inter certitudinem fidei, probabilitatis, & euidentiæ: quarto inter eos, qui ex speciali reuelatione certitudinem habuerunt, & alios, qui solam spem habent, in timore casto. Quæ cum ignorant; impudentissimè Tridentini Concilij Canonem accusant, reiiciunt, damnât. Vide defensionem Concilij contra Mart. Chemnitium;

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

42. Audiamus ergò, quam interpretata- De eadem,
 tionem locorum Script. Sa. à nobis obie-
 ctorum, afferant. Primò tradunt Sapien-
 tem, Prou. 28. cùm ait: Beatus, qui sem-
 per est pavidus: non de seruili timore, sed
 filiali locutum. Et quis hoc negat? Vnde
 quòd subsumunt: Pontificiam increduli-
 tatem · timorem seruilem, & desperatio-
 nem introducere; apertissimum, impu-
 dentissimumque mendacium est. Testor
 omnium Catholicorum conscientias: &
 citatum modò Concilij Canonem. Alte-
 rum deinde locum Ecclesiast. 9. qui ha-
 bet: Nescit homo, vtrùm amore, an odio
 dignus sit; exponunt: ex euentu rerù ex-
 ternarum, nō posse fieri iudicium de gra-
 tia, & odio Dei erga nos; fide autem pos-
 se. Sed conferamus interpretationem,
 cum textu. Sapiens dicit: Omnia seruari Eccles. 9.
 in futurum incerta. Perpende omnia, in
 futurum, incerta. Nullo ergò modo que-
 unt cognosci; nisi Deus peculiariter re-
 uelet: quod Paulo Apostolo, & quibusdā
 aliis præstitit, non omnibus. Qui etiam
 Paulus, sublata reuelatione, iudicium Dei
 quasi deprecatur; inquit: Nihil mihi cō- 1. Cor. 4.
 sciens sum; sed non in hoc iustificatus sum.

DEFENSIO APOLOGIÆ.

Quem isti locum accipiunt, de iustitia o-
 perum, ob quam sibi Apostolus timuerit:
 fide autem fuerit certus. Quasi Apostolus,
 de tota sua cōuersatione, & ministerio lo-
 cutus non sit, sed de operibus Legis dun-
 taxat? quasiq; inter Christianos adhuc de
 iustitia operum Legis disputetur? & non
 potiùs de moribus, & vita Christianorum?
 Et quasi aliquis de sua salute certus sit, &
 certus nō sit? Qui reuelatione certus red-
 ditus non est, de sua salute: nec fide, ne-
 que operibus certitudinem habere po-
 test; sed spem bonam, si benè fecerit. Di-
 cant ergò: Si opera, dubitationem affe-
 runt in iudicio consequendæ beatitudi-
 nis: Cur Petrus iubeat; vt per bona ope-
 ra, Certam nostram vocationē faciamus?
 Et Paulus; vt cum timore & tremore salu-
 tem nostram operemur? non dicit præ-
 sumptuosè, credamus. Qui stat, videat ne
 cadat. Sperare ergò Ecclesia, suos iubet fi-
 lios; si benè faciant; nō præsumere: Sin ma-
 lè; timere suppliciū. Adhuc isti obiiciunt:
 peccator scire debet, & potest; se odio Dei
 dignū: ergo & iustus se dignum sciet gra-
 tiâ. Negamus consequentiam: non enim
 vtrinq; eadem est causa certitudinis. Pec-
 catum

2. Pet. 1.

Philip. 2.

1. Cor. 10.

DE ADORAT. DE EIVS SPECIEB.

catum à nobis est: ideò scitur; gratia ve-
rò in manu Dei occulta; quam, cui vult,
largitur. Sed de his instituto huic plus sa-
tis.

43. Lubet hîc aliqua de corruptissimis Vt hæreticâ
Prisci, & No-
ni, Scripturâ,
tractent,
hæreticorum istorum referre moribus.
Primum quidem Scripturæ, pariter & S. S.
Patrum libros aliquos, in totum abiiciūt:
deinde quos retinent, nunc translatione,
nunc interpretatione deprauant; vt sem-
per habeant quod obiiciant. Vanum itaq;
est, solis Scriptur. oraculis, sine auctori-
tate Ecclesiæ, cum ipsis contendere. Augu-
stinus contra Iulianum Pelag. lib. 2. Idem
contra Faustum, libro 3 2. cap. 19. Epi-
phanus & Irenæus, suprâ citati, propo-
sit. 18. & 19.

44. Obiecimus istis porrò: quænam Scri-
ptura Sanctorum inuocationem prohibe-
ret atq; damnaret? Respondent; Primum
Decalogi præceptum: Non habebis Deos
alienos. Eia quàm doctè. Nunquid nos Analicubi
SS. inuoca-
tio phibeat-
tur.
Sanctos inuocamus, vt Deos? & non po-
tius, vt Dei amicos; quos ipse etiam Deos
appellare dignatus est; nota phrasi: Ego Exod. 20.
Psal. 81.
dixi Dij estis, & filij excelsi omnes. De-
inde, quis audet Sanctos, cum gentilitiis

Diis, & Idolis; quorum ibi Scriptura meminit; comparare? Vah blasphemiam. Ceterum quia facilè cogitabant, non prohiberi ibi Sanctorum inuocatione, quam nos profiteamur; adscriptum Verbum appellant: sed responsum est sæpè, bifariam aliquid in Scripturis contineri. Vide supra propf. 2. & infra 57. & c. tū in Peroratione.

De tempore
cōmunican-
di Eucharis.

45. Ritus dispensandi cœnam Dominicam, horis matutinis; quia in Scriptura non inueniunt, docent esse adiaphorum. At Scriptura hoc non dicit: Ex Traditione ergò didicimus. Sciendum tamen adiaphora non esse, quæ Ecclesia, perpetuo ritu, censet obseruanda: nisi eadem, ob causas vrgentes, immutanda definierit.

De diebus
festis.

46. Ita nihil præcipitur in Script. de die Dominico, & aliis festis; tamen & illi, & nos obseruamus. Respondent ergo, Dominicæ diei mentionem fieri in Scriptu. Deinde verò concedunt, vt Ecclesia dies constituat, quibus res sacræ ab omnibus pariter peragantur: cōcedunt ergo Traditionem. Sua verò libertate vti volūt, vt sint sine Magistratu legitimo. Valeant ergo: nos, Apostolo iubēte, libēter parebimus. Plura infra proposit. 100.

Rom. 13.
Hebr. 13.

47. Quòd

DE ADORAT. ET EIUS SPECIEB.

47. Quòd rogauimus, quæ Script. ipsos doceat nunquam ieiunare, rarò pœnitere; negatione conantur diluere: affirmantes se plus, Hypocritis omnibus, quos Catholicos appellant, ieiunare. Id vtinam, non dicerent, sed facerent. Et ego non inuidebo ipsis quicquid id boni est operis, quod præstare se dicunt; modò mihi totus mundus, quotidiana experientiâ edoctus, non contradicat. Qui fortè contra obiiciet: ostendant nobis doctrinam suam de ieiuniis & pœnitentiâ; ex operibus suis: & nos per ieiuniorum dies, & confessionis sacramentalis exercitia; nostram de vtroque doctrinam istis testabimur. Scire etiam debent! Aduersarij: nec ieiunia, neque elemosynas, neque orationes; non vigilias, labores, castitatem, tribulationes; non mortem deniq; ipsam, prodesse ipsis aliquid ad salutem posse, nisi in Romana & Catholica vixerint Ecclesia: quemadmodum nec fides aliquid prodest sine charitate. D. Augu. De Bapt. contra Donatistas lib. 4. cap. 14. Item Epist. 167. ad Festum. Et de fide ad Petrum, cap. 39. Rident hîc porrò Aduersarij delectum ciborum, ceu superstitiosum. Sed non didicerunt; hunc &

De ieiuniis,
& delectu
ciborum.

Vide Con-
cion. 5. Smi
delini de
Planetis.

Iacob. 2.

1. Cor. 13.

DEFENSIO APOLOGIÆ

Nicephor. Apostoli Pauli temporibus, & inde in Ec-
 li. 12 ca. 34. clesia semper obseruatum fuisse. Vt tùm
 li. 10. ca. 12. ex Rom. 14. Colligitur; tùm Canones te-
 Eccles. hist. stantur Apostolici; tùm D. August. asserit
 Canon. 50. de hæresibus hæresi 82. Item contra Faust.
 Vide Cano. 14. Cõcilij lib. 30. cap. 5. De moribus Manichæorum
 AnCyrani. lib. 2. cap. 14. In Euang. Ioan. Tract. 73. De
 abusibus horum temporum, non est no-
 strum respondere. Vnusquisq; onus suum
 portabit.

De nostra Satisfactio-
 ne, 48. Opera deinde Satisfactionis, quæ ad
 tertiam pœnitentiæ partem pertinent suo
 more ex ignorata distinctione, reiiciunt,
 & damnant: vt quæ meritum Christi eua-
 cuent. Sed isti neq; sciunt quomodò Chri-
 stus, pro nobis satisfecerit; quidque vicif-
 sim nos præstare oporteat, vt eius satisfac-
 tionis efficiamur participes: neque quo-
 modò peccata; quæ post acceptam gene-
 ralem remissionem in Baptismo, admit-
 timus; oporteat expiare. Propterea, cum
 pariter diceremus: ipsos nemini posse re-
 missionem peccatorum impertiri; nihil,
 vt in plærisque aliis, respondent. De cæ-
 teris infra, in appendice, de votis mona-
 sticis.

De

*De Hystoriographorum
auctoritate.*

49. In Confutatione disputationis istorum prioris, cum brevis esse volui, & non omnes nugas recensere seorsim; ne lectori fastidium conciliarem: factum est, ut quod Eusebius de Papia recenset; calamo citato scripserim istos, in Eusebium euomuisse. Quod hic propo. 39. satis exaggerant; velut studiosè de ipsis mentiri voluerim. At nihil eos iuuat; cum immediatè præcedenti proposi. 82. Eusebium censeant idoneum Christi testem esse non potuisse: at Eusebius multa narrat de Christo, & eius Ecclesia: istis ergo non idonea, sed falsa, & incognita narrat. Adhæc miror, quid iuuet errorem ipsorum, si negent Eusebium, de gestis Christi non idoneè testari potuisse? nunquid ideo etiam de Apostolorum, eorumque ordine succedentium discipulorum, Episcoporum, adeoq; de totius primitiæ Ecclesiæ, ad sua vsq; tempora (partim ex fide dignis aliorum scriptis; partim ex his, quæ ipse spectauit, aut ab aliis, qui interfuerunt, certissimò cognouit) rebus gestis,

De Eusebij
auctoritate.

DEFENSIO APOLOGIÆ

Vide libel-
lum Conr.
Bruni cōtra
Magd, histo-
riam,

gestis, idoneè testificari non potuit? Et si non potuit; quia posterior: quis credat, potuisse id præstare Magdeburgenses; annos nondum natos triginta?

50. Sed vt ostenderent, priscos Historiographos falli etiam potuisse; vnicum afferunt exemplum de Martyrio S. Bartholomæi Apostoli; quod aliter describit Nicephorus, aliter Sabellicus. Sed quid hoc facit ad articulos, de imaginibus, & reliquiis Sanctorum; semper in Ecclesia religiosè habitis, & obseruatis? de quæ miraculis, quæ iuxta ea, nunc in hoc, nunc in alio loco, vt placuit, operatus Deus est? quemadmodum in prima nostra disputatione, de adoratione eiusque speciebus, ex Eusebio, Nicephoro, Hieronymo, Augustino, Gregorio, cæterisque priscis, & recentioribus scriptoribus Ecclesiasticis annotauimus: quæ isti, vt solent, surda aure prætereunt, ne dicam inuidiosè dissimulant, & supprimunt.

De SS. Patrum auctoritate.

51. Monui in Apologia, vt persuaderent nobis Aduersarij; se esse omnibus Sanctis Patribus doctiores; ipsosque Patres scripturas

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

pturas nō legisse, nec intellexisse: Ad quod tantūm respondent, proposi. 41. Audientes quidem Patres esse, si cum, & secundum scripturas loquantur: at præcellere auctoritatem scripturæ. Esto. Sed dicant, ^{Al, aut ne-} Patres non legisse script. neque intellexisse; quod tametsi præceptores ipsorum sapius; stygio furore perciti, proclamârint; hi tamen aliquantulum erubescunt. Verius ergo dicimus nos: non Luther. neque quenquam alium, qui ab Ecclesia Rom. & Catholica defecit, audiendum esse: quia scripturæ sensum germanum ignorant; & contrarium, hereticumque contrâ obtrudunt. Quippe priuatorum non est de scriptura, & eius sensu iudicare; sed Ecclesiæ, legitimè in Domino congregatæ, vt suprâ de interpretatione script. proposit. 19. Et infrâ prop. 108.

52. Facta censura iniqua de SS. Patribus, ^{De Cōciliis & cęlibatu.} conuertunt isti se ad Conciliorum auctoritatem: eaq; errare posse, persuadere nobis volunt, exemplo Nicæni istius magnificentissimi 318. Episcoporum; in quo cęlibatum sacerdotum, verbo Dei damnatum (vt isti loquuntur) cūm cæteri introducere vellent, solus restitit Paphnutius. Optimè

DEFENSIO APOLOGIÆ

Vide vt Ad
uersarij Cō-
cilia citent.

Optimè ergo Concilium, aiunt, errauit. Verùm audiamus, quanta impudentiâ, perfidiaque memorati Concilij gesta deprauent. Primùm quidem, nondum lata lex erat in Concilio de Cœlibatu; sed consultabatur inter Patres: nihil ergo erroris adhuc erat admissum. Deinde non de Cœlibatu in genere agebatur; sed an hi, qui ante initum sacrum Magistratum, vxores duxissent; de cætero cum eisdem non concumberēt. Sunt ergo hæc verba, quæ Paphnutius consultationi subiecit, ex Niceph. lib. 8. cap. 19. Quapropter, pro eo atque antiquitùs seruari solitum est, deinceps quoque obtinere oportet; vt qui sacerdotalem dignitatem susceperint cœlibes, postea quoque à coniugio abstineant: qui verò vxore ducta, in ordinem sacrum cooptati sint, vt à coniugibus suis non separentur. Ex his quoque alterum aduersariorum mendacium detegitur, qui cœlibatum censent Syricij demum temporibus introductum; cùm loco citato Paphnutius testetur, antiquitùs obseruari solitum. Præterea dist. 28. Can. Presbyteris, confirmatio iam dudum obseruati cœlibatùs ad Calixtum refertur, qui vixit anno 214. Syricius verò anno

Intèdè ocu-
los, & arri-
ge aures ad-
uersarie.

DE ADORAT. ET EIUS SPECIEB.

anno demum 384. Vide Epiphan. contra hæres. Catharorum li. 2. hæres. 59. Totum deinde librum F. Michaëlis Medinæ, de continentia præscorum. Vide 25. Canon. Apostolorum. Rogati præterea Aduersarij, potueritne Lutherus, cæteri quæ errare? nihil respondent. Cætera in sequentibus adiiciemus.

De Scholasticis Theologis.

53. Cùm isti in priori disputatione, Scholæ Theologos facem probrosè appellâssent; rogauimus: quidnam in scripturis legerent, à Scholasticis Theologis non obseruatum? Respondent hic propof. 43. se solam Fidem, & imputatiuam iustitiam, in scripturis legere; quæ nostri non vident. Raræ profectò eruditionis argumenta. de quibus partim supra prop. 27. partim infra prop. 80. &c. respondebimus: interea patienter sustineant.

54. Ibidem rogabamus, vt aliquam è D. Thoma propositionem afferrent, quam ipse non satis eruditè probârit. Afferunt ergo hanc: quòd actus charitatis quilibet, meretur absolutè vitam æternam. Quæ in responsione, mirari satis non possum istorum tergiversationem, ac fraudulentiam; quod

DEFENSIO APOLOGIÆ

Prim. Sec. quod cùm D. Thomas in Summa sua amplius tribus millibus propositionum, iusta methodo, & ex professo tractârit; eam tantùm afferant, cuius perfunctoriè duntaxat meminit in solutione alterius argumenti. Deinde iniquè accusant D. Thom. ac si id, sine ratione valida affirmârit. Iniquiùs etiam auctorem Rationalis diuinorum officiorum; qui certè vna in pagina plus eruditionis præstitit, quàm istorum tota contineat Theologia. Rectè ergo dictum est: Scientiam nõ habere inimicum, nisi ignorantem.

Vide suprà prop. 18.

Respondeant suprà citatæ defensionis de Ecclesia militante,

Hoc loci responsionem suam, ad primam Apologiæ nostræ partem, cõcludunt: coaceruantes ex Tertulliano, & Basilio sententias, quibus hereticos accusant, scripturæ auctoritati detrahentes: easque in nos inuidiosè & mendacissimè detorquent. Ostendant verò, quis Catholicorum, vllum Sacræ scripturæ aut librum, aut caput, aut versum negârit? negant verò omnes, & meritò: non esse germanũ script. sensum, quem cùm prisci, tum hodierni hæretici, Ecclesiæ volunt obtrudere; sed quem ipsa, instinctu Spiritus sancti, suis tradit fidelibus.

DE-

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

DEFENSIO SECUNDAE
PARTIS APOLOGIÆ,
DE ABSURDIS, QUÆ
istis obiecimus.

55. Posse Christianos in omni loco ora-
re, concedunt. Peregrinationes verò ad
certa aliqua loca, superstitionis, & stultitię
accusant. Cumquę quæsissem, vt rationem
dicerent: Cur Deus in illo potiùs, quàm in
alio loco signa ederet? negant à DEO ea
fieri. Quam ego blasphemiam in Deum &
sanctos, ampliùs exaggerare nolo. Lubet
tamen D. August. de his sententiam subii-
cere. Vbique quidem Deus est, ait, & nullo
continetur vel includitur loco, qui con-
didit omnia; & eum à veris adoratoribus,
in spiritu, & veritate oportet adorari, vt in
oculto exaudiens, in occulto etiam iusti-
ficet, & coronet. Veruntamen ad ista, quæ
hominibus visibiliter nota sunt: quis po-
test eius consilium perscrutari; quare in
aliis locis hæc miracula fiant, in aliis non
fiant? Lege ibidem exempla, quæ subiecit.
Eundem præterea de ciuitate Dei lib. 22.
cap. 8. De cura pro mortuis, cap. 2. Nice-
phorum,

De peregrinationibus.

Respondit
Roffensis
libr. 1. cont.
Oecolamp.
Aug. Epist.
37. ad cle-
rum & po-
pulu Hip-
ponensem.

DEFENSIO APOLOGIÆ

phorum, Eusebium, cæterosq; in fine disputat. nostræ de adoratione, citatos. Vide Gabr. in Canon. Lect. 32. N. & c.

De salutatione Angelica,

56. Absurdum diximus esse, salutationem angelicam reiicere; tametsi, vt ab Angelo recitata est, precationis non habeat formulam. Ipsi contrà proposi. 46. & 47. tùm adiectam clausulam Concil. Trident. tùm vniuersa Rosaria, Psalteria, Inuocatione, & Titulos; honoris ergô Deiparę Virgini tributos, scurriliter derident; rursusq; confundunt, quæ iussimus, vt doctè discernent seiungere, & in suum quodq; reiicere locum. In 48. mox prop. respondent, esse preces satis multas in Bibliis descriptas, quas liceat, oporteatq; repetere: Cæteras ergo procul abiiciendas esse. Verùm de omnibus his, infrà in peroratione, vt postulant, collectim respondebimus. Interea sciant pij Catholici; crebram retinendam esse salutationis angelicę repetitionem; tùm ob memoriam annuntiati humano generi redemptoris; tùm ad laudandã eam, ore Angelico, quę omni laude dignissima est; tùm vt eidem hoc conatu commendatiores effecti, mereamur eius intercessione audentiùs ad orandũ Deum accesse-

Lucæ 1.

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

accedere; attestantibus id ipsum omnibus piis, & deuotis Christianorum conscientis. Vide propos. mox sequentes.

57. Pari deinceps inscitia, absurdam collectionem hanc in priori disputatione sua sæpius repetitam. (Vnus est mediator Dei & hominum Christus: ergo sancti nō sunt inuocandi) toto syllogismo hīc palliare nituntur. In cuius syllogismi propos. minore, absurditatem assumunt eandem: scilicet sanctorum inuocationem, obscurare meritum Christi, & tollere. Quam cum nos negaturos præuiderent, coaceruant testimonia, de vnico mediatore Christo. E quibus, quia liquet ipsos ignorare, quæ inter meritum Christi, & sanctorum, differentia sit; quam Ecclesia hætenus docuit, & nos vsq; profitemur; monemus iterum, ut eam discant; inde, si volent, reprehendant. Vide sequentia.

58. Tamen, ut se aliquid intelligere ostentarent: locum Pauli, de passionibus suis, pro Ecclesia, ad solū patientiæ exemplum contorquent: quemadmodum & alios 2. Cor. 8. Matth. 11. Iacob. 5. Luc. 16. ad solum referunt ministerium. Respondemus, referri ista, quæ in citatis locis leguntur, eō

De meritis
sanctorum.

Coloss. 1.

DEFENSIO APOLOGIÆ

quoq; debere: at non solum. Primò nam-
 que, vt nos passionis Christi efficiamur
 participes; nò solum credere oportet, sed
 & pati. Philip. 1. 2. Tim. 2. Rom. 8. 1. Petr. 2.
 Propterea Apostolus dixit, se adimplere
 ea quæ defunt passionum Christi. In carne
 sua: hoc est: primùm pro seipso; vt etiam
 testatur. 1. Corinth. 9. deinde pro Ecclesia.
 Propterea impudentissimè mentiuntur:
 nos per merita Sanctorum, excluso meri-
 to Christi, salutem quærere, & vitam æter-
 nam. Scimus enim Christum, esse causam
 generalem meritoriam, & sufficientem
 nostræ salutis: at non omnes sufficientiæ
 huius efficientiam in se recipere, quia di-
 spositione legitima destituantur. Quam
 dispositionem Aduersarij quidem in sola
 fide imperitè & contra script. nos verò in
 fide, & operibus; vt infrà de valore ope-
 rum docebimus, prop. 82. collocatam re-
 ctissimè censemus. Cumque nostra opera,
 ad dispositionem persæpè insufficiëntia sint,
 confugimus ad cœlestis Ecclesiæ interces-
 sionem; vt nostra inopia, illius copiâ sup-
 pleatur. Aliò qui quid attinet amicos con-
 ciliare, ex iniquo mammona; vt recipiant
 nos in æterna tabernacula; si solâ fides ad
 dispo-

2. Cor. 8.

Luc. 16.

DE ADORAT. ET EIUS SPECIES.

dispositionem istam sufficit? Qui hæc nondum intelligit, legat D. August. quæst. super Exod. li. 2. quæst. 149. cont. Faustum Manichæum, lib. 20. ca. 21. lib. 1. meditat. ca. 20. Cætera suprâ, & in sequent.

59. Cùm negare isti nequeant, Sanctos in De SS. In-
terris agentes, rectè honorari, & inuocari: uocatione.
adhuc tamen pristinam absurditatem maluerunt repetere, de Sanctis mortuis; quàm crederent Hieron. aduersus Vigilantium, cauillationem hanc satis prolixè, & sufficienter retudenti. Sed quia aliqua legunt in Can. Gabr. Biel, repetant etiâ lecti. 30. & 31. eiusdè: inde intelligēt, quomodò Sancti in cælis, preces nostras exaudiant; quantumq; prodesse nobis possit eorundem pro nobis intercessio. Huic deinde, si discere nolunt, contradicant, non mihi: aut reprehendant Moysen orantem: Recordare, Domine, Abraham, Isaac, & Iacob &c. Exod. 32.

60. Dixi in Apologia, absurdam esse collectione: Pontificij Sanctos inuocant: ideo Vt Sancti
in eos credunt. Isti verò hinc eam excusare preces nostras au-
diant,
molientes, duplo absurdiorẽ admittunt. Nimirum his verbis: si mortuum, rebus uiuentium exemptum, inuoco; tribuo illi

DEFENSIO APOLOGIÆ

omnipotentiam. Quasi verò, si Sanctos cōfiteamur omnia in Verbo cognoscere, modo suo; protinus omnipotentes oporteat cōfiteri? Discant primò omniscientiam, ab omnipotentia discernere: deinde scientiam naturalem, ab ea, quæ est in intuitione diuinæ essentiæ. Nōne homines erant Prophetæ, in vno loco constituti? Cognoscebant tamen, quid fieret in locis aliis, quæq; essent futura. Nōne gaudium in cœlis est, super vno peccatore pœnitentiam agente? Quis illis hoc annunciat? Respondeat aduersarius. At quia in sua id Theologia non inueniet; iam antea ipsum labore leuauit: citatis ex Gabriele locis, vnde extra controuersiam id, & plurima alia commodè poterit addiscere. Addat & D. Aug. de cognitione veræ vitæ, c. 39. ibid. 9. De cura pro mortuis, ca. 15. & 16.

4. Reg. 5.
Esaï.
Hiere. & c.
Lucæ 15.

Rectè SS. 61. Nolunt adhuc cōfiteri, rectè nos preces nostras, sanctis pariter & Angelis commendare: atque, vt loquimur, offerre; vt eas, vnà cum suis, pro nobis, Deo offerant. Quapropter locum Apoc. 5. à nobis obiectum; de 24. senioribus, qui Phylas coram agno tenent, plenas odorem, quæ sunt orationes sanctorum; isti ad ministrant.

preces nostras commendamus.

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

nisterium Doctorum in Ecclesia accom-
modant. Quod licet & nostri tradant in-
terpretes; pueriliter tamē isti negant, pos-
se quoq; ad cœlestem Hierusalem referri.
Aliōqui non dixisset Raphaël Archange- Tob. 12.
lus, ad Tobiam: Quando orabas cum la-
chrimis, & sepeliebas mortuos, &c. ego
obtuli orationem tuam Domino. Nec D. D. August.
August. locum Psalm. 21. Annunciabitur Epist. 120.
Domino generatio ventura: his fuisset ver- ca. 29.
bis interpretatus. Quod non sic accipien-
dum est, inquit, tanquam nesciēti aliquid
annunciatur, vt sciat: sed sicut annunciant
Angeli: non solū nobis beneficia DEI,
verumetiam illi preces nostras. Nec eō-
dem allusisset epist. 121. cap. 9. Item libr. 2.
meditationum, cap. 3. Vide Gabr. in Can.
Lect. 55. R. Et locum Apoc. 8. Ascendit fu-
mus aromatum, de manu Angeli. Deinde
discant, quodnam sit Angelorum ad ho-
mines ministerium, Hebr. 1.

62. Adorationem in species à Theologis De speciebus
traditas distingui, etiamnum negāt, prop. adoratiōis.
55. Propterea nouam confixerunt distin-
ctionem, Theologis hactenus inauditam:
scilicet, vt alia sit Politica, alia Theologica.
Concedamus tamen, vt pro Theologica
adoratione, sola capiatur Latria: pro Poli-
tica;

DEFENSIO APOLOGIÆ

tica; Dulia, & Hyperdulia. Et ita falsissimè nos accusant, quòd Deiparam Virginem, Sanctos, & eorum coniuncta, cæteraquæ adoremus, adoratione Theologica. Verù, cùm omnis honor, qui creaturæ defertur; propter, siue, vt Theologi loquuntur, in ordine ad Deum, eidem deferatur, inque eundem vltimò transeat; non tantùm nouum commétum. ista distinctio est, sed & in Deum iniuria. Quippe vnum principium est, & causa honoris, non duo. Ob id genere vna venerationis; seu adorationis, communiter acceptæ, ratio est: specie autè differunt actus: Si verò adhuc contendere volunt, distingui Venerationem Ciuilem; quæ inter gentes quoque obseruata est; ab altera, quæ Deo, & post eum, Sanctis, atq; inter hos Sanctissimæ Virgini MARIÆ debetur: oportet sanè Theologicam adorationem rursum in dictos tres gradus; propter diuersitatem trium obiectorum, quæ ordine sibi succedunt; & nò ciuili solù, sed & Christiana adoratione, ac veneratione colèda sunt; partiri: nisi cù pueris ignorare, ac desipere magis lubeat. Nā si isti politicā illā, & laruatā venerationē; adorationē etiā vocāt: quid succēsent, si nos species adorationis dicamus Duliā, & hyperduliā?

Vide Gabr. Lect. 49 in Cano. F. & ceteros in disput. prima citatos.

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

63. Imaginum vsum Ecclesiis concedūt, modò non adorentur. Miror tamen, quare concedant, cùm eas Idolis gentilitiis annumerent. Dicent ergo; quemadmodùm non erubescunt nugari: nobis idola esse, quia adoremus. Idque, D. Thom. & Gabrielis auctoritate, putant se satis probare: qui doceant, eadē specie adorationis, adorandas esse imagines, quā repræsentatū. Verùm non intelligunt, ridiculi: dictos Theologos, adeò non tribuere æqualem reuerentiam imagini, & repræsentato; vt etiam prohibeant, ne imaginis reuerentia, à repræsentati adoratione seiungatur, sed vna vtriusq; sit per analogiam; quemadmodùm est vestis Cæsareæ, & Cæsaris. Reiectam prætereà à nobis, propter euidentes rationes in Apologia commemoratas, Epistolam Epiphaniij, Hieronymo interprete: rursus statuere conantur auctoritate Erasmi. Quasi verò Erasmus idoneus esse testis possit eorum, quæ Epiphanius, & Hieron. scripserint. Notū est, quanta dexteritate Erasmus scripta Patrū reuiderit. Sed iam ad alia transeamus. Cōsule auctores in Apologia citatos.

De vsu imaginum.

D. Thom. par. 3. qu. 25 art. 3. in resp.
Gab. in Cā. Lect. 50. B. Aduersariorū fraus & inscitia.

64. Quod paulò antè concesserant de vsu

DEFENSIO APOLOGIÆ

imaginum, id propositione mox sequenti
 57. Concilij Elibertini censura; sui velut
 obliti, rursus abnegant. Sed ostendimus
 in Apologia; istos Canonem Elibertinum
 corruptè citare: deinde pueriliter Prouin-
 ciale Concilium hoc, anteferre generali
 Constantinopolitano. Verum obiiciunt;
 illud secundùm Scripturã iudicauit: hoc
 verò nequaquàm. Iphis scilicet censoribus.
 65. Affingunt nobis, quòd Sanctos confi-
 teamur edere miracula; abutentes vulga-
 ri prouerbio: in nullum credi Sanctorum,
 nisi edat miracula. At non intelligunt, ri-
 diculi, prouerbij sensum per metonymiã
 accipi debere, instrumentum scilicet pro
 efficiente; vt sit sensus. Nullus esse Sanctus
 creditur, nisi per quem Deus miracula o-
 peratur. Nõne miracula, quæ in Actis
 Apostolorum legimus, à Petro & Paulo
 facta dicuntur? sed non creduntur, nisi à
 Deo facta. Miracula enim facere, solius est
 virtutis infinitæ: quapropter nulli creatu-
 ræ congruit. Fiunt autem à Deo, nunc ad
 reliquias Sanctorum, nunc alibi ad ipsorũ
 inuocationem: vt suprã propos. 55. ex D.
 Augustino probauimus: & quotidiana re-
 statur experientia. Valeant, qui credere
 nolunt.

wer sagt
 mehr

De Miracu-
 lis Sanctorũ.

Actor, 19.

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

nolunt. Eadem phrasi & intelligentiâ in-
uocationem sancti Nicolai, reliquorumq;
Sanctorum, titulosque adiutorum, opitu-
latorum &c. ad intercessionis, non ope-
rationis Patrocinium referimus. Nimirû,
vt per eos digni efficiamur, quibus meri-
tum Christi applicetur, præsentia dona, &
æterna vita donetur. In sequenti mox pro-
pos. 59. operationem miraculorum, horû
blasphemo rursus ore, Diabolo adscri-
bunt: atq; toto conatu omnem calumniâ,
in Papatum; regnum, vti blasphemât, An-
tichristi; euomere non reformidant: quin
etiam notas Antichristi, ab Apostolo de-
scriptas, in eum ineptissimè censent qua-
drare. Quod ex tempore durationis satis
liquet. Consulatur lib. 8. Nicolai Sanderi,
de visibili Monarchia. Ad calumnias ne-
mo prudens respondeat.

66. Diximus absurdissimum esse, Sancto-
rum imagines, cum Gentilitijs conferre: De Imagi-
nibus.
cùm idolum non habeat similitudinē, seu
repræsentatum in natura. Id isti rident: sed
nondum intelligunt, alia fuisse Idola gen-
tilitia fictitiorum Deorum, alia hominum
mortuorum, alia etiam syderum & iumē-
torum. Quædã ergo sua habuerunt repræ-
sentata,

DEFENSIO APOLOGIÆ

1. Cor. 8.

sentata, quædam verò non. Attamen, cum Gentiles, & imaginem, & repræsentatum honore incongruo afficerent; rectè nihil esse dicuntur idola: quia ipsissima vanitate vaniora. Turpiter itaque nugantur isti, cum & nostras imagines cū gentilitiis conferunt: & colendi rationem vtriusq; affingunt eandem. Iudicent pij Christiani.

De scriptis Patrum.

67. Postulauimus in Apologia, vt ostenderent, quæ sint illa multa, quæ in priori Disputatione sua, SS. Patrum scriptis asseruisse asseruerunt. Respondent ergo hîc, propos. 61. 62. & 63. subiectis exemplis tribus, aut quatuor: nimirum aliqua Dionysio Areopagitæ, aliqua Clemèti, aliqua de niq; D. Augustino adscripta esse, de quibus ne cogitârint quidem. Atq; responsionis huius auctores habêt, Magnos illos Theo-

Vide Bibliothecam sanctam F. Sixti Senensis.

Mos hæreticorum.

logos, scilicet, Laurentium Vallam, & Erasmmum. Cæterum, quia huius laboris nõ est decernere, qui libri genuini sint, qui supposititij; tantum hoc respondemus: Nihil nos mirari, si isti aliquos Sanctorum Patrum libros eliminèt; cum nec tuti, ab eorum iniquissima Censura, fuerint libri Sacra script. Deinde parum eos iuuat, paucos libros, è tot voluminibus SS. Patrum exclu-

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

cludere. Oportet enim; si suas hæreses, nobis persuadere volunt; Biblia tota; omnia Concilia; SS. Patrum scripta vniuersa; historias omnes; adeoq̄ue Theologiam totā negare, reiicere, damnare: aliōqui operā ludent.

68. Quia D. Augustin. noluit contra De Cōciliis. Maximinum Arrianorum Episcopum, auctoritate Concilij Nicæni sententiam firmare: ideò absurdam collectionem dixi in Apologia esse hanc: Ergo nō est ad Cōcilia appellandum. Quod isti pariter hīc, propos. 64. fatentur, & addunt esse collectionem asininam. Benè habet. Pergamus. Quicumque ex vnus, aut alterius Concilij errore; si tamen aliquod errauit; colligūt, nihil esse credendum Conciliis: asini sunt. At Lutherus cum suis ita colligit: Asini ergo sunt omnes. Aut numerent aliqua Cōcilia, quibus ipsi credant: & ita ab asinis eos transferemus ad equos.

Tit. de legibus humanis passim.

69. Postremam absurditatem, eamq̄; absurdissimam diximus esse: non intellectis De Patrum auctoritate. SS. Patrū sententiis, ad stabiliendas hæreses turpiter, nequiterq̄; abuti: planas verò & apertas sententias, contra easdē hæreses, ab iisdē PP. editas quin & totos libros; nō legere,

DEFENSIO APOLOGIÆ

legere, neq; admittere velle. Respondet vt supra. Patres quidem audiendos esse, quatenus secundum scripturam doceant. Volunt ergo dicere: Patres, pluraq; contra, & præter scripturam tradidisse; quemadmodum prop. 63. August. iudicant secundum Script. tradere; mortuos naturaliter non interesse rebus viuentiū. De cura, p mortuis, cap. 15. Sed cum cap. sequen. rursus affirmet, posse eos rebus viuentium interesse, diuina operatiōe; vt in Apologia meminimus; censent isti, August. cōtra Scrip. & sui velut oblitum id affirmasse. Verum si quæras, cur tam temerario ausu iudices aliorum se constituent? Non habent quod respondeant; nisi quod ita liceat, & libeat. Liceat ergo nobis, & quidem meliori iure, censere; istos nec Scripturas intelligere, neque S S. Patrum scripta; sed cæcos esse, & duces cæcorum.

DEFENSIO QUARTAE PARTIS APOLOGIÆ, De mendaciis obiectis.

De Opere operato, 70. Primum mendacium esse dixi: quod nobis affingant, precum recitationē esse opus operatum. Si dicerent precum recitatio-

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

tationem, ex opere operato; quod est meritum, seu passio Christi, & eius applicatio, Deo reddi acceptam; Verùm affirmarent nobiscum. At quia ignorant quid sit opus operans, & opus operatum; donabimus iniuriam, donec didicerint.

71. Volūt deinde alterū mendaciū; quòd dubia fide oremus; ex doctrina, de incertitudine gratiæ, obtegere. Sed inscitia eos decepit; vt sup. ostendimus prop. 41. & 42.

De certitudine.

72. Mentiti sunt tertio, damnatam esse in Script. SS. inuocationem. Voluntq; id convincere propof. 68. ex prohibitione primi præcepti: Non habebis Deos alienos. Sed responsum habent supra propof. 44.

De SS. Inuocatione.

73. Quartum mendacium, quòd dixeram blasphemiã esse; quia Sanctos in eis mortuis numerarent, qui Deum non laudant; conatur hoc loci excusare. Nimirum quòd Dauid dicens: Non mortui laudabunt te, Domine; sed nos qui viuimus: Collatione fecerit inter homines viuos, & mortuos: non inter pios & impios. Sed non legerūt interpretatione Hieron. neq; satis expendunt textū Psalmi. Nam quòd de viuentibus in Patria, simul, vel solùm etiam loquatur; quemadmodū è contrario de peccato.

Mortui ne sint Sancti; supra propofit. 36.

Psalm. 113.

DEFENSIO APOLOGIÆ

catoribus, atq; damnatis; manifestū ex cō-
 clusione est, cū ait: Ex hoc nunc, & vsque
 in sæculum. At viuētes in hac duntaxat vi-
 ta, Deum nō laudant In sæculū: Non ergo
 de hīc viuentibus; sed de Sanctis in cœlis
 locutus est Dauid. Quia ergo non agno-
 scunt errorem; adhuc mentiuntur, & blas-
 phemant; vt & in aliis.

De formula
 inuocatiōis
 Sanctorum.

74. Quintum deinde mendacium, nobis
 etiā nolentibus conātur obtrudere. Quōd
 nimirū ita oremus: Adoro te, sancte Bar-
 tholomæe Dulia. Discere verò debuerunt,
 Duliam, & Hyperduliam; nihil aliud signi-
 ficare, quā gradus honorum. Vnde di-
 cimus: Inuocamus, honoramus, Venera-
 mur vos, ô Sancti Dei. Adorationis verò,
 vox, cū propriè ad solam Latriam perti-
 neat; rarissimè transfertur, & quidem im-
 propriè ad creaturam quamcunq;. Expo-
 nendæ itaq; sunt eiusmodi locutiones:
 Adoramus te, sancta Dei genitrix &c. non
 calumniandę. Non enim sermo, sed sensus
 fit crimen.

D. Thō. 22.
 qu. 84. ar. 5.
 ad 1. Arg.

De oblatio-
 nibus,

75. Ita pertinaciter nobis obiiciūt denuò:
 quōd Diuis offeramus sacrificia. Nos cōtrā
 respondemus: quicquid ad altare offertur
 (siue sacrificia, siue oblationes dixeris, ta-
 metfi

DE ADORAT. DE EIUS SPECIEB.

metſi manifeſtum inter ea diſcrimen eſt) Deo offertur, nō Sancto; tamen in memoria Sancti, cuius nos interceſſione ſperamus impetraturos, quod petimus. Atque ita honoratur, & laudatur Deus in Sanctis ſuis, per quos mirabilia multa operatus eſt. Ad quid autē eiuſcemodi oblationes valeant; diſcant ex D. Auguſtino, de verbis Apoſt. Serm. 34. Epist. item 64. ad Aurelium. Cæterū quis Canibus iſtis, piarum mentium deuotionem prodat & explicet? Si diſcere nolunt: quid adhuc nobis moleſti eſſe non ceſſant? quid latratus ſuos non præmunt? Sed inſiſtere malūt paternis veſtigiis.

Psalm. 150.

Gab. in can. Lect. 32. R.

Ioan 8.

76. Prætereà, quia Miſſas, in feſtis Sancto- rum, celebramus: ideò eas nos Sanctis offerre, ſemel antea mentiti ſunt: id quæ hîc propoſit. 72. repetunt. Ne verò cogantur etiam tertio mentiri; audiant D. Auguſt. lib. vlt. de ciuit. Dei cap. 10. Nec erigimus, inquit ibi, altaria, in quibus ſacrificemus Martyribus: ſed vni Deo, & Martyrum & noſtro, ſacrificium immolamus; ad quod ſacrificium, ſicut homines Dei, qui mundum in eius confeſſione vicerunt, ſuo loco, & ordine nominantur: non tamen à

De Miſſis in memoria SS.

E Sacer -

DEFENSIO APOLOGIÆ

Sacerdote qui sacrificat, inuocantur; Deo quippe, nō ipsis, sacrificat, quamuis in memoria sacrificet eorum. In eandem sententiam loquitur de ciuitat. lib. 8. cap. 27. & tractatu in Ioan. 84.

De Missæ
antiquitate.

77. Mendacium octauum, quod nostra Missa non conueniat cū ea, quæ fuerit temporibus Augustini; hīc volunt, ex iam antea citato loco, excusare, atque in nos torquere. Nimirum Augustinum negare Sanctos, à Sacerdote in Sacrificio inuocari: nos verò eos inuocare. Respondeo Augustinum rectè dicere, Sanctos, inter sacrificandum, non inuocari: ait tamen eos, suo loco & ordine nominari, quod isti dolose dissimulant. Deinde apertissimè mentiuntur, nos in Canone Missæ Sanctos inuocare, legant primùm, deinde iudicent. Nominantur & cōmemorantur adhuc, sicut & temporibus Augustini, vt pro nobis orent, sicut idē loquitur citato loco, Tract. 84. in Ioan. Quod verò pluribus aliis ritibus, nostram Missam celebramus, quam Petrus, & post eum aliquā multos annos, omnes Episcopi, & Sacerdotes; nihil mutat sacrificij substantiam. Si vultis, aduersarij, offerete Sacrificium cum Petro, Clemente,

DE ADORAT. ET EIVS SPECIEB.

mente, Gregorio, Augustino & eorū successoribus proximis: quos celebrâsse Missas ipsimet cōceditis, propof. 73. paulatim inde intelligetis, quàm congruè Ecclesia cæremonias suis ordine temporibus adiecerit.

78. Nonum denique mendacium, de volūtario cultu, vt cætera, hîc propof. 74. duplicant. Nam cùm ex Paulo nos adducemus: Diligentibus Deum, omnia cooperari in bonum. Isti cōtrà Paulum de solis passionibus interpretari conati sunt: Quia tamen vox, Omnia, facit, vt de aliis quoque actionibus, spontè, siue secundum præcepta Dei præstitis necessariò accipiantur; eam interpretationem citò dimittūt. Sed volunt nos terrere hac collectione. Si omnia bonis cooperantur in bonum: ergo & peccata. Negatur cōsequentia. Omnia enim, ad eiusdem generis particularia per commodam distributionem, phrasi Theologorum referri debet; vt sit sensus. Omnia bona; siue præcepta fuerint, siue sponte præstita. Neque etiam ignoramus, peccata in bonum cedere Sanctis; non perse, sed secundum accidens. Quod isti si intellexissent; nobis haud dubiè non obie-

De voluntario cultu.

Rom. 8.

August. de ciuit. Dei, li. 14. cap. 13.

DEFENSIO APOL. DE ADOR. &c.

Matth. 19. cissent. Debuerunt prætereà & alios in Apologia citatos locos examinare; præsertim eum, qui est Esa. 56. de Eunuchis. Deinde cogitare de cõsiliis Euangelicis, Castitate, Paupertate, Obedientia: quodque

1. Cor. 7. Paulus præceptum Domini non habuerit; tamen Virginibus & Viduis suaferit, vt cõtinerent. Quòd item Potestatem habuerit, sororem mulierem circumducēdi, accipiendi stipendium, comedendi; nec tamen ea sit potestate vsus: sed castigaue- rit corpus suum, & in seruitutem redege- rit: quodq; non fecerit, quæ licebant, sed quæ expediebant magis. Cogitent item, quis præceperit, vt aliqui in Melotis & pel- libus caprinis circumirent, errantes in solitudinibus, in cauernis terræ, angustiati &c. quorum tamen ab Apostolo vehemē- ter commendatur vitę sanctimonia; adeò, vt mundus indignus fuerit ipsorum con- uersatione. Hæc hæctenus de mendaciis, in Hyperaspiste excusando, retorquendo- que repetitis; sed ridiculè impudenterque duplicatis. Eant ergo nunc & glorien- tur, se mendacia obiecta in nos regessisse.

DEFENSIO APPEN-
DICIS DE IDEA TO-
TIVS LVTH. THEO-
logiæ.

APPENDICEM de Idea Theolo-
giæ istius, non ideò in Apologia po-
fueram; vt isti singulos articulos exami-
narent, sed tantùm vt responderët: quam-
obrè suam Theologiam, ex puris neganti-
bus fabricati sint; exceptis his, quæ negare
nemo Christianus potest. Respondent ta-
men, nostram Theologiam ex absurdis,
impiis, Idololatricis, ethnicis, & Thalmu-
dicis principiis constitutã: ideò ipsos me-
ritò eam negare: & sua themata Scripturæ
testimoniis confirmare. Verùm, quàm id
doctè, & verè respondeant; hætenus de-
claratũ est. Volumus nihilominùs ad ex-
aminatas appendicis obiectiones respon-
dere, ipsasq; argumētis Christianæ Theo-
logiæ; nō Iudaicæ, Turcicæ, Hæreticæ perfid-
iæ præstigiis, atque cauillis; affatim con-
stabilire, ac defendere.

Das alte
Rezeptlied.

79. *De Libero arbitrio.* Palinodiam sonat
ipforum de lib. arb. hoc loci, propos. 75.
Confessio. Quippe incipiunt distinguere:
vt liberum sit naturã, ad morales actiones:

DEFENSIO APPENDICIS

liberum ad peccandum, adeoq; propensum; at non liberum ad actiones bonas (addere debuerunt, Deo gratas, & meritorias) nisi per gratiam liberetur. Satis hæc commodè, ex D. August. nobiscum didicerunt; non autè ex præceptoribus, suis Luth. & Melanch. vt illius seruū testatur arbitriū, & 36. art. in assertionibus: huius loci Theologici Tit. de libero arbitrio. Verū, ne animaduerneret Lector, ipsos Palinodiā cantare, & nostram, de libero arbitrio, sententiam suffurari; affingunt, nos cōfiteri, posse hominem, ex puris naturalibus, Deum super omnia diligere. Affingunt, inquam, quia multiplex quæstionis huius sententia est; vti poterant, ex prim. sec. qu. 109. art. 3. D. Thom. Deinde ex Alexand. Halensi par. 3. summ. qu. 13. absque difficultate addiscere. Longum esset eam quæst. hinc excutere.

80. *De imputata iustitia.* Fingunt, in 76. propos. sua, nos inhærentem iustitiam, virtutes dicere proprias. Deinde ridiculè, & ineptè colligunt, Fidem ad iustitiam reputari: cū satis videant ex Roman. 3. Fidem esse ex mediis, quibus iustitiā, quæ ex Deo est, apprehendimus, non ipsam iustitiam.

Vt

DE IDEA THEOLOG. LVTH.

Vt sciant verò, iustos nos esse, iustitiã in-
fusa; quæ est creata qualitas, seu donũ gra-
tiæ trium virtutum, Fidei, Spei, & Charita-
tis; & iustitiam hanc, bonis operibus, siue
virtutibus exornari, custodiri, augeri, per-
fici: examinent Scripturæ testimonia Ro-
man. 5. Charitas Dei, diffusa est in cordi-
bus nostris. Item: Abluti estis, sanctifica-
ti estis. 1. Corinth. 6. Rursum: Quotquot
in Christum Baptizati estis, Christum in-
duistis. Roman. 6. Præterea: Iam non vi-
no ego, sed viuit in me Christus. Galat. 2.
Adhæc: Qui iustus, qui sanctus est; iustifi-
cetur, & sanctificetur adhuc. Apocal. 22.
Et plura alia de perfectione, Colos. 1. 4.
2. Timoth. 3. Matthæi 19. Mox cogitent:
Si non est in nobis inhabitans gratia; quo-
modò per gratiam liberatum arbitrium
est, vt benè agere possit? Et quid illud si-
bi velit: Per quem accepimus gratiam.
Roman. 1. Item: Vt inhabitet in me vir-
tus Christi. 2. Corinth. 12. Et Roman. 8.
Propter inhabitantem Spiritum eius in
vobis. Nihil hîc de imputatione: sed de
reali inexistencia, possessioneque Christi,
& gratiæ Dei in cordibus nostris. Pecca-
ta, quæ Deus remittit, non imputat. Fidem

Nota Phra-
sim.

DEFENSIO APPENDICIS

Rom. 4.

Pſal. 31.

in Christum, tanti Deus æstimat, ac reputat; vt credentem, actu fidei formatæ, gratiâ, iustitiâque dignum faciat: sed Fides iustitia non est ipsa: præsertim, si actum credendi; non infusum & formatum habitum intelligas.

81. *De sola Fide.* Ostendimus supra, proposit. 27. ne in iustificationis quidem fundamento (quod iacitur, quando ex impio fit iustus; per gratiam, aut in Baptismo, aut extra eundem, in necessitate, à Deo infusam) Fidem solam sufficere. Quippe, si de adultis loquimur; requiritur primò Fides: de qua Heb. 5. Deinde Pœnitentia, de admissis antea peccatis. Act. 2. Adhæc amor & desiderium; vt in Magdalena, Luc. 7. Consensus arbitrij, siue volûtatis. Apocal. 3. Quippe nemo iustificatur inuitus. August. de verbis Apost. Serm. 15. Et hæc quidem de dispositione hominis. Doceant iam isti, si sciunt, de eiusdem iustificationis causa meritoria, efficiente, formali, instrumentali, & similibus: quarum nos obiter meminimus in Appendice catenulæ nostræ, ex probatis auctõribus. Ita vides, nequaquam in Sola Fide, nostram consistere iustificationem: multò verò minùs retri-

Vide Cõcil.
Tridët. Sess.
6. cap. 6.

retributionem gloriæ; vt ex sequenti titulo intelliges.

82. *De Valore operum bonorum.* Confitentur, opera bona, necessaria esse ad fidei testificationem: nihil verò facere ad beatitudinem consequendam: eò, quòd Christus eam nobis meritus sit. Digna verò Theologis ratio negationis. Sed eam mox confirmare volunt impossibilitate præcepti de dilectione: & sententiâ Esaiæ de iustitia operum, præcedente iustificationem. Respondemus primò: esse quidem Christum sufficienter nobis meritum vitæ æternam: at non omnes eam consequi, tamen si credant; iuxta illud: Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum; sed qui facit voluntatem patris mei, qui in cælis est. Valere præterea eò opera bona, manifestè testantur script. Matth. 19. si vis ad vitam ingredi &c. Sap. 3. Bonorum operum gloriosus est fructus. Ibi. 20. Reddet Deus mercedem laborum sanctorum suorum. de cæteris infra prop. 106. & 107. Deinde constanter negamus, præceptum dilectionis impossibile esse, secundum intentionem legislatoris: discant ergo distinguere. Est alia perfectio viæ, alia Patriæ. Ita quoque ridiculum est, ignorare

Esai. 64.

Matth. 7.

Deut. 30.

Matth. 11.

Consultant

D. Augu. de

perfectione

iustitiæ: &

Theologos

Scholæ 3.

sen. dist. 27.

DEFENSIO APPENDICIS

distinctionem operum præcedentium iustificationem, & eorum quæ sequuntur. Priora valent nihil ad salutem: posteriora verò multùm; vt ostensum est.

83. *De Euangelio.* Cùm obiiceremus, negare istos, Euangelium præcipere opera: contrà respōdent, aliud esse Euangelium propriè sumptum, aliud scripta Euangelistarum. Eia quàm acutè. Sed concedamus, Euangelij, & legis Euangelicę Etyma differre: nunquid ideo scripta Euangelistarū, & Apostolorum; in quibus de operibus bonis plurima præcipiuntur; Euangelium non sunt? & ad nos nihil, nisi in doctrina pœnitentię, attinent? Cæterùm distinctionem hanc, nec Apostolis, neq; Theologorum quisquam alius, per febrim etiã somniauit, nedum docuit. Cætera suprâ, & infrâ de Operibus.

84. *De Visibili Ecclesia.* Diu negârunt, aliquam esse visibilem Ecclesiã; at nunc concedunt: tamen vt effugiant; rursus negant cognosci, qui in individuo Ecclesia sint. Ecce quot latebras quærunt. Si in individuo nescitur, qui Ecclesia sint: quomodo ad Ecclesiam cōfugiemus in dubiis fidei? quomodo fratrem denunciabim⁹ Ecclesiæ?

Matth. 18.

Nun-

DE IDEA THEOLOG. LVTH.

Nunquid inuisi sunt, quos Deus Doctores, Ephes. 4.
 Pastores, Rectores, Præpositos Ecclesiæ suæ Acton. 10,
 cōstituit? Nunquid Ecclesiæ magisterium,
 à temporibus Apostolorum, in hunc vsq;
 diem; sine certa cognitione Præpositorum
 eius transactum est? Quis porrò verorum
 interpretum, Articulum Symboli de Ec-
 clesia, de sola electorum Ecclesia interpre-
 tatus est? Scimus tamen aliter Ecclesiam
 accipi, si de solis loquamur electis: aliter
 cùm de hac militanti fit sermo. Plura legāt
 in Defensione disputationis, de Ecclesia
 militante R. P. Henrici Blyssemij &c.

85. *De Visibili Capite.* Propterea nimirum
 tam difficulter concedunt, visibilem esse
 Ecclesiam; ne pariter confiteri oporteat,
 habere eam visibile caput. Sed de hoc re-
 sponsum est suprà, prop. 3. 4. 5. & 6.

86. *De malis in Ecclesia.* Eadem quoq; ratio
 fuit, cur negarent malos in Ecclesia esse.
 At hîc distinctionem afferunt, conceden-
 tes esse in visibili Ecclesia malos; in Eccle-
 sia electorum non esse. Sed quis de eo du-
 bitauit vnquam? Verum alia fuit ipsis ratio
 cur negarent: scilicet, vt excluderent ab
 Ecclesia Præpositos, & Rectores Rom. Ec-
 clesiæ, inter quos aliqui fortassè non uti
 oport-

DEFENSIO APPENDICIS

oportuit, vixerunt. At, quid ad officij partes id attinet? Vide prop. 88.

87. *De Petro Apostolo.* Scimus multos istorum negasse, Petrum fuisse Romæ; at hi aliquantò modestiùs, tamen solita tergiuersione, nec negare volunt, nec affirmare; ne aut mendacij, aut incòstantiæ conuincantur; vt olim Iudei. Matt. 21. Calumniantur tamè eius successores Pontifices, quòd potestatem, & diuitias, Contra Apostolicum exemplum, vsurpârint. Primùm iubemus ipsos distinguere tempora, iuxta sententiam D. August. lib. de correctione Donatistarum: Deinde seipso spectare, quanta humilitate, sobrietate, castitate, deuotione sectentur Apostolos. Nos nostra, apud quos oportet, tuebimur. Legant verò suprâ citatos de Primatu.

88. *De Episcopis.* Negant etiamnum, Episcopos esse successores Apostolorum; quia successio sit operis Apostolici, non loci ac dignitatis. Sed indoctissima cauillatio hæc est: Primò namque docendi officium, non ad solos Episcopos Scriptura retulit; sed præter ipsos, Doctorum quoque meminit, & Pastorum, in suo ordine, ac gradu. Deinde successio in officio publico, non eius est,
qui

DE IDEA THEOLOG. LVTH.

qui posset similiter præesse; sed eius; qui legitime vocatur, & in locum prioris sufficitur. Neq; executio omnium quæ officij sunt, per eum ipsum, qui officium gerit necessarium fit: sed alia ipse præstat, alia mandat aliis præstanda. Cæterum non obscure hinc confitentur: Episcopos nostros loca Apostolorum tenere. Et merito: qua de re amplius consulant D. Aug. de Trinitate & Vnitate Dei, ca. 4. Epistolam Ignatij ad Trallenses. Epiphanium, Irenæum, Eusebium, Nicephorum, Platinam, cæterosq; , qui de successione hac verissimè testati sunt. Si ergo Episcopi nostri, loca Apostolorum tenent, quomodo isti in ea se volunt intrudere? aliasq; , quas Apostoli non posuerunt, erigere cathedras? Numerent autè, si sciunt, suos ordine Episcopos; quemadmodum nos numeramus nostros, qui & loco, & opere Apostolis successerunt.

Hebr. 5.

Vide Ioan. Monchiacenum contra Mysolyturgos.

89. *De Conciliis & SS. Patrum auctoritate.*
Idem omnino respōdent, quod supra: Esse scilicet assentiendum eis in his, quæ secundum scripturam doceant, atq; decernant. Volunt verò ipsi, horum esse iudices. Sed benè habet, quia iudicij huius temerarij & iniqui, executionem nullam obtinent, præter-

DEFENSIO APPENDICIS

præterquã in Scholis suis; in quibus quãdiu volent, triumphent.

90. *De libris Canonicis.* Calumniantur Cõcilium Tridentinum, quòd scire non poterit, qui libri Canonici sint, quive min⁹. Sed, obsecro, quis istis dicit, qui libri Canonici sint, quive minùs? Nunquid Concilium Tridentinum, aliquos libros Canonicos fecit, qui antea in Canone non fuerant? Cùm ergò nesciant: quamobrem in Canonem, superioribus temporibus; libri aliqui, de quibus diu fuerat dubitatũ, relati sint; discere priùs oportuit, quàm cauillari.

91. *De Lingua vsu in Ecclesia.* Negant hìc, prop. 87. se vsum linguæ prohibere: nõ esse tamen in peragendis sacris ad populum, linguã vtendum, censent: Sed istorum figmentũ est; nulla alia responsione dignũ, quàm vt dicamus: ita visum est Ecclesiæ, partim ne sacra in vulgare linguam translata, vsu vilescerent: partim ne vulgus, ad pertractanda sacra temerè, & sua cum pernicie, vt Saul, irrueret: partim denique, vt esset vna, & constans omniũ Ecclesiarum, in toto orbe colendi Dei forma, ac ratio. Hęc Catholicis sufficiant: istos non moramur;

DE IDEA THEOLOG. LVTH.

mur; qui, vt fatui, non recipiunt verba prudenti; nisi dixeris ea quę versantur in corde eorum. Vide Dialogum Card. Hosij de Sacro vernaculè legendo: & libellum Pat. Ioan. Ledesimæ, de re eadem cōscriptum.

92. *De Gratia Sacramentorum.* Concedunt tandem, Sacramenta gratiam conferre: non tamen ex opere operato; sed ex fide vtentis. Miror inscitiã. Nam quid est opus operatum in Sacramentis, nisi meritum Christi eiusque applicatio? Si ergo non ex opere operato, sed fide vtentis, gratiam Sacramenta conferunt; potior est fides vtentis, merito Christi. At puto eos ignorare, quid sit opus operatum: idcirco donabimus inscitiã. Dicimus itaque, Sacramenta cōferre gratiam ex opere operato; sed non nisi habentibus fidem. Hic fortuitò admoneor, vt quæram ex istis: Si gratia in Sacramentis conferatur, quomodò sola fides reputetur ad iustificatiõnẽ? quis enim eius gratiæ futurus est vsus?

93. *De septenario Sacramentorum.* Hunc adhuc negant: tantumque duo consententur; nulla alia ratione moti, quàm quòd plerumque ex istis septem, nulla habeant elementa: deinde quædam fuisse ritus certorum
tempo

Prover. 18.

Consule
Theologos
præsertim
Gab. in Ca-
non. Missæ
Lect. 26. G.

DEFENSIO APPENDICIS

temporum. Respondemus primò, ipsos ignorare septuplicem gratiam, quæ Ecclesiæ in generali necessaria est; cuius leguntur multæ figuræ. Num. 8. 4. Reg. 5. Zach. 3. Matt. 15. Apoc. 13. & 5. Rationes etiam non didicerunt necessitatis, congruentiæ, & ordinis huius septenarij: ex 4. Sent. dist. 1. Deinde temerè negant, habere singula Sacramenta sua elementa: hoc est, carere materiâ, & formâ sua. Præterea absurdum est affirmare: ritus quosdam, aliquorû duntaxat fuisse temporû: vt supra ostendimus propo. 25. 31. & 33. nisi Ecclesiæ intercedat auctoritas. Hic rursus in Calumniâ erumpunt: obiicientes Baptismum; campanarum, & benedictionem ciborum: quorum illud mendaciû est; ex ignorantia, & vulgi errore profectû: hoc stultitia. Quid enim impedit, quid prohibet, ne cibi benedicantur? Adhæc insimulant nos mutilationis cœnæ Dominicæ. Respondeo contrà: ipsos Christi institutionem, & ignorare, & iniquissimè abolere. Quippe Christus, consecrauit, & obtulit: cœnam instituens, & passionis memoriam commendans. Isti consecrare nō possunt, tametsi velint; quia potestate destituuntur; offerre etiâ nolūt.

Pro-

Legât Theologos.
Item Assert. sept Sacrament. Regis Angliæ, cū defensione Rossensis.

Vide Pontificale.

2. Tim. 4.

De Cœna Dominica.

Propterea cœnæ quidem memoriam exterius, at sine re Sacramenti, celebrant: passionis verò nullam: nisi quòd verbis eam, in peccandi licentiam atq; prætextum annuntient, diligenterq; commendent. Nos verò nō verbis tātūm, sed & rebus vtrumque præstamus: sicut ipsemet Saluator fecit, atq; instituit, vt suprà de Missa prop. 30. Iudicent ergo Christiani quicumq; nos, an isti, institutionem Christi mutilent. Communicatio verò sub vna specie nihil derogat rei Sacramenti; sicut nec sub ambabus aliquid addit: ad sacrificij autē perfectionē ambæ sunt necessariae, dist. 2. ca. Comperimus. de consecr. Cætera ex recentioribus peterè licebit.

94. *De gratia Baptisimi.* Peccatum in Baptismo ita tolli adhuc censent; nō vt non sit, sed vt nō imputetur: abutentes manifesta impudentiâ Verbis D. Augustini, qui non de remanente peccato in Baptizatis, sed de concupiscentia ac fomite locutus est: quam & eodem, ca. 23. & passim contra Iulianum Pelag. peccatum esse negat. Nam loco citato Aug. dicit: tolli concupiscentiam; non, vt non sit (Luth. & Tub. addunt peccatum) sed vt non imputetur in peccatū. Actu, inquit aliàs, manet, transit autem

Aug de nuptiis & concup. li. 1. ca. 25.

Ecce crimē falsi vt sæpe antea admonui.

DEFENSIO APPENDICIS

Aug. contra
 Iulianū Pe-
 lag. li. 6. c. 8.
 Efaie 1.
 Psal. 50.

reatu. Deinde, quòd omnia peccata tol-
 lantur in Baptismo; tollantur, inquam, &
 expurgentur, & consumantur; idem testis
 est, cōtra duas epist. Pelagianorum ad Bo-
 nifacium, li. 1. c. 13. & 14. Vide Roffensem,
 contra secundum Luth. articulum. Repete
 quæ contra imputatiuam iustitiam antea
 diximus, prop. 80.

95. *De Sacerdotio exteriori.* Non audent ne-
 gare ministerium verbi, & Sacramentorū;
 à Christo institutum, & ab Apostolis exer-
 citatum; certis, & legitimè vocatis perso-
 nis committendū esse. Tamen studio con-
 tradicendi excæcati, Ecclesiæ nostræ voca-
 tionem deridēt: solumq; spirituale Sacer-
 dotium concedunt. At de Sacerdotio ex-
 teriori, & legitima vocatione ministrorum
 suprā differuimus, prop. 25. & 30. Verūm
 adhuc miror, quomodò se audeant in mi-
 nistris Ecclesiæ numerare; cū à tempori-
 bus Apostolorum, ad Lutheri vsq; tempo-
 ra, Catholicorum nullus in Ecclesiæ mini-
 sterium, eo, quo ipsi modo, sese intruserit.
 Testor historias, & decreta, adeoq; totius
 Ecclesiæ morem, & obseruationem. Pari
 deinde dementiâ, obedientiam Episcopis
 negant: quia non doceant secundum ver-
 bum Dei, Ipsis, scilicet, cēsoribus; vt suprā
 osten-

ostendimus sæpe. In propos. deinde 93. negant Matrimonium esse Sacramētum; cui respondimus suprā, 35.

96. *De Cæremoniis.* Admittunt esse aliquas necessarias: suo verò more damnāt Pontificias, quas nondū intelligunt. Consulant Rationale Diuinorum officiorū: sciantq; stultorū esse ea contemnere, quę nondum didicerint. Iudicent autem cordati viri: nūmne præstet, cultū in Ecclesia Deo debitum; visis quibusdā Cæremoniis commendatiorē astanti plebi reddere, quàm communem habere mēsam Domini, cum domestica? nihilq; discernere inter Parasceuen, & Dominicā Pascha? inter Christum, & Apostolos? Inter præsentiam sponsi, & eius absentiam? Sed frustrā hæc cum istis confero, qui in limine offendunt, vt ad cætera, quę in domo sunt, nequeāt attingere. Discant primū intelligere, quid Euangelij doctrina à nobis requirat; quid inter fidē & opera interfit; Discāt agere pœnitentiā, & quanta pietate sit opus, vt Deo placere possim⁹: tū eis facilè persuadebimus alia.

97. *De Votis Monasticis.* Damnant hæc superstitionis, & impietatis. Sed respōdeant illis. Hier. Ambr. Aug. Greg. libris de præcellētia virginitatis, viduitatis: Basil. Hier.

Vide infrā
in Perora-
tione.

DEFENSIO APPENDICIS

- Auguft. in Pfal. 132. Aug. in Regulis Monachorú: & in epiftolis ad alios, & alios: Chryfo. in vituperatores vitę monafticę libris trib⁹: Historia de Paupertate, Caftitate, Obedientia Pauli, & Antonij, primorum Eremitarú; cęterorumq; tot millium Monachorum, & fanctarum virginú. Respondeat illis Paulus, inquit: exhibeamus nosmetipfos ficut Dei ministros, in multa patiētia, in ieiuniis, vigiliis, laboribus, in Caftitate, in Charitate &c. Et
2. Cor. 6. Christus: Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quę poſſides, da pauperibus, veni, & ſequere me. Vide prop. ſuprà 78. 34.
- Matth. 19. 98. *De Indulgentiis.* Damnant has quoq; ſuo more, exignorata diſtinctione plenarię remiſſionis peccatorum & pœnarum, à parte Chriſti, ceu meritorię cauſę; & earú indulgentiarú, quę pertinent ad expiationē pœnarú, quas propter admiſſa peccata poſt acceptum Baptiſma, ſuſtinere aliô qui
- Apocal. 18. oporteret. Scitú enim eſt, quia quantum fuerimus in delitiis, tantum irrogatum iri tormenti, & luctûs. Sed quia hoc loci non poſſunt oĩa dici, petât iſti, qui credere nolunt, ex Theologis cætera. Vide ſup. pp. 48.
4. Sent. diſt. 26. 99. *De Superfluis SS. meritis.* Negant Aduerſarij hæc omninò; decepti collatione meritorum, ad futurę beatitudinis retributionem:

tionem: cùm nos ea conferamus cum his, quæ debuerunt SS. facere: iuxta communẽ intelligentiam præceptorum: deinde cum promissionib⁹, acceptationeq; Dei. Plura ergo eos fecisse quàm debuerunt, in confesso est: aliõ qui paria essent beatorũ merita. Vide D. Aug. Quæst. in Exod. li. 2. c. 149. Et contra Faustum Manichæum li. 20. c. 21. Deinde perpédant; quomodò Paulus cen- 2. Cor. 8. seat, Sanctorum, qui erant in Hierusalem pietatis abundantiam; posse diuitum Corinthiorũ inopiam supplere. Cætera constant ex præcedentibus.

100. *De Diebus festis.* Non audent negare obseruationem dierum festorũ. Attamen sua volũt libertate vti. Eant ergo, & quidẽ ocietur hic, alter laboret; hic ieiunet, iste ebrius sit. Liberum quidem Ecclesiæ fuit ordinare dies, quos nouerat expedire: ad solam ergo pertinet eosdem immutare; non ad quamlibet Ecclesiam particularẽ. Vt suprã propos. 46.

101. *De Assumptione Virginis.* Nolunt eam hoc loci prop. 99. negare, cùm articulus fidei non sit: tamen versu quodam, & Antiphona ementita scurriliter eludunt: at nihil mirum. Nam quomodò de bonis, cùm sint ipsi mali, benè possunt sentire?

DEFENSIO APPENDICIS

102. *De Conceptione eiusdē.* Quicquid honoris in hoc continetur, non invident Deiparæ Virgini. Declinant tamen in partem negātem. At qui in Scholis Theologorum versatus non est, eum monere visum est, vt acquiescat Traditioni Cōcilij Trid. Sess. 5.

103. *De Cœlibatu Pauli.* Neq; hunc illibēter concedunt, cōtra plērosq; symmistas suos. Redeunt tamen ad vomitum: quòd non tantùm incontīnētiam aliquorum ex nostris contumeliosè proscindunt; sed & totam Ecclesiā hæreseos damnant; quia nuptiis interdicit. Scilicet damnat nuptias, cūm eos, qui altaris se ministerio mancipant, continere iubet ac præcipit? Cætera vide suprā, prop. 52.

Palpabile
médacium,
vt pleraque
alia,

104. *De Comburendis Hæreticis.* Quia se, ab Ecclesia hæreticos sciunt esse declaratos; ideo nolūt admittere vt cōburantur: aliò- qui nō inuitè darent. Vide D. Aug. contra epist. Parmen. li. 1. c. 7. Epist. 48. ad Vincē- tium: & Alfons. de pœnis hæreticorum.

105. *De Cura pro mortuis, & Purgatorio.* Negant Aduersarij hæc, vt & præceptores sui. At nō satis legerunt D. August. de cura pro mortuis: de ciuitate Dei, li. 20. ca. 9. & li. 21. c. 24. Nec interpretes in Matt. 12. & 1. Cor. 3. Neq; Orig. Hom. 8. in Lucam. Non Tertul.

de

DE IDEA THEOLOG. LVTH.

de exhortatione Castitatis. Non Cypr. lib.
4. epist. 5. Non Chryf. ca. 1. ad Phil. Hom. 3.
Non Ioan. Damasc. in Serm. de his, qui in
fide hinc migrârunt. Nec deniq; Ioan. Ga-
retij Catalogum testimoniorum, de cura
pro mortuis. Sed redibunt ad solitam ter-
giuersionem: Patres hîc non audimus.
Quid ergo nos? Lutherû, ceterosq; profa-
nos Nouatores, hæreticos, & scurras audie-
m? absit. Quòd ergo testimonia de duob⁹ Lege Gabr.
in Can. Lec.
56. 1. l.
locis; altero beatorû, & damnatorû altero
coaceruant; inanis est sine scientia labor.
Nam & SS. Patres ista legerunt: non tamen
inuenerûnt prohiberi purgatorij pœnas, &
curâ pro mortuis: quinimò aliis scripturæ
locis eam constitui piè senserunt, & rectè
qui uolet, legat citatos. Vrgent postremò,
qua pœnâ purgandi sint, qui vixerint ex-
tremis mundi temporibus? Scimus, ex 4.
Sentent. dist. 45. Ipsi verò discant.

106. *De Iudicio secundum opera.* Non audent
negare, Deum secundum opera iudicatu-
rum: cùm & Apost. 2. Cor. 5. & Proph. Psal.
61. & Sap. Eccl. 26. eius apertè meminerint:
tamè ne contradicere suæ soli fidei depre-
hendantur; negant retributionem fieri se-
cundum opera. At quis eos ita docuit di-
stinguere? Si vita æterna non datur secun-

DEFENSIO APPENDICIS

2. Cor. 5.

dùm opera, quid ergo aliud datur his, qui iudicantur secundùm ea quæ gesserunt in corpore. Quinimò secundùm opera fit retributio, non fides, quippe merces laborum est, non fidei; nisi fides inter opera numerare quoq; placeat. quippe vna omnium est fides, diuersa tamen merita. Aut ostendant, quæ inter credentes distinctio sit, nisi officiis, morû pietate, & sanctitate alter alterum antecellat? Hinc nempe aliæ

Esaï. 56.

Matth. 19.

Dani. 12.

1. Cor. 15.

Apoc. 14.

Vide supra

prop. 34.

Virgines, quædam viduæ, cæteri cõiugati. Hinc Episcopi, Doctores, Sacerdotes, Monachi. Hinc Magistratus, Parentes, subditi. Quibus singulis peculiaria, & differentia præmia scripturæ promittunt, nõ quia credunt, sed propter diuersos labores, quos ad Ecclesiæ vtilitatē, & gloriã Dei impendunt.

Matth. 25.

Lucrum quinq;, & decem talentorû; non fidei, sed iustitiæ est, ex fide secundùm opera. Propterea in formula extremi iudicij, quã Saluator ibidem edidit, solùm fit mentio operum misericordiæ, nõ fidei. Quæ, quomodò intelligenda sit, ex D. Augustino de fide & operibus, c. 15. cognoscere amplius licebit. Vide locum sequentem.

107. *Neminem Damnari, nisi qui non credat; Adhuc pertinaciter conatur obtinere: cû tamen constet plurimos damnari Chri-*

Iacob. 4.

stiano-

stianorū, qui crediderunt. At negant adulteros habere fidem & fiduciam illam, quā saluantur fideles. Oportet, vt negent: alio- qui sola ipsorum fides, cum assertione hac tota; adeò Theologia sua corruet. Nobis aut̄ constat, sceleratissimos quosq; omnia credere, quæ credūt cæteri. Vnde ait Apostolus: Si habuero omnem fidem: Omnem dicit &c. Ob id, quia fiducia accipiendæ remissionis peccatorum, & sola in Christum fide, abutuntur; deq; misericordia Dei nimium præsumūt, & benè agere omittunt; idcirco cum hæreticis & infidelibus damnatur. Sola itaq; fiducia profus corruit. Aut dicant isti: an aliquis tam insipiēs sit, vt nesciat discernere infideles, incredulos, Turcas, Hæreticos, Schismaticos; à peccatore Christiano, adultero, ebrioso? Certè, quæ admodum hos peccatores Catholicos, nō liberat, neq; seruat à damnatione fides sola: ita alios pios non sola beat. Et cur fiunt opera, si nullus eorū, in retributione gloriæ respectus est? Cur sapiens cēset, bonorum laborū Gloriosum esse fructum: si nihil merentur, nihil valent? Dementia est. Quod verò ad Latronis, & Iudæ exempla attinet; scimus esse extremæ necessitatis, ac malitiæ spectacula: in quæ non omnes

1. Cor. 13:

Matth. 25.

Luc. 12.

Cōtra fictitiā distinctiōnē fidei, in historicā, & specialē, extat hodie toti libri recētorum.

D. Augu. de ciuit. lib. 21. ca. 21. & 26.

Idē de Fide & Operib⁹, cap. 14. 15. & 16.

Vide D. August. de vita Christiana, ca. 13. & 14.

Sap. 3.

DE IDEA THEOL. LVTH. DEFEN. APPEN.
iussimus, nec semp respicere; sed in Christi, Apostolorum, reliquorumq; Sanctorum fidem, mores, ac conversationem. Audi ergo doctam istorum collectionem. Latroni sufficit fides, ut Christo frueretur. Omnibus ergo similiter sufficit. Sophisticatio à particulari ad vniuersale affirmans. Non ergo omnes, ad Latronis exemplum, quotquot saluantur, salutem, beatitudinemq; accipiunt; quemadmodum plurimi etiam damnantur, qui peccatum Iudae non habent.

108. *De Iudice Controversiarum & Spirituum.*
Absoluto Hyperaspiste suo, prouocat aduersarius ad Tribunal Dei; ut incautis imponat occulto iudicio. Crederem ipsum zelo addiscendae veritatis Catholicae (tametsi sine scientia, ut de Iudaeis Apostolus quoque locutus est) non nihil moueri: nisi tam prodigiosas absurditates; sine sensu, & ratione, quod dicitur, euouisset. Donabimus tamen & iniuriam hanc, quia in haeresi natus, educatus, institutus, exercitatus; non sua, sed preceptorum commata, calumnias, diras, blasphemias repetiuit, & egessit. Sed haec praeter opinionem. Sciendum verò, non iussisse Deum, in dubiis ad suum tribunal appellare; sed ad legem, & Sacerdotem, Deut. 17. Malach. 2. Ad Ecclesiam, Matth. 18. Ad Patres

Rom. 10.

PERORATIO.

Patres & Seniores Deut. 32. Ezech. 44. Ad eos qui sedent in Cathedra. Matth. 23. Et Paulus, cum Apostolis, suum Euangelium contulit. Gal. 2. Qui & monet, vt vno Propheta loquente, cæteri diiudicent. 1. Cor. 14. Hæreticorū ergo mos est, ab Ecclesiæ iudicio, ad occultum Dei, ne fallacia deprehendatur, appellare.

PERORATIO.

GLoriatur Aduersarius in Peroratione sua; se solidis, ac immotis Sacrosanctę Scripturę fundamentis defensionē suam instituisse: cū nos cōtrā nihil firmi & solidi ex eadē afferre, in confutationē ipsorum queamus. At primū sciant, nihil nos ista iactantiā inani cōmoueri; cū hæreticis omnibus perquā familiare fuerit, vt sibi solis Scripturę auctoritatem vendicārēt. Vide Tertull. aduersus Praxean: eundē de præscriptionibus. D. August. in Psal. 10. de Gene. ad literā lib. 7. cap. 9. Quā verò doctē, & reuerenter scripturas tractēt hæretici hodierni; dudum est à nostris annotatum: & nos in singulis prope locis hætenus tractatis, obiter monuimus. Equidem non superbē quæro Iudicē Deum, sed Ecclesiam; cui, si placeam, displicere illi non possum:

Irenę. lib. 1.
cōtra hæres.
Valētini, ca.
1. & 13.
Vide Inqui-
sitionē Ede-
ri, Tab. 19.
vsq; ad 27.

P E R O R A T I O.

possum: Sin displiceam; nihil iuuat ad Dei appellare tribunal. Cæterū, quia in fine tā præclari laboris, vnum à nobis toto postulant imperio (quod ex verborū longa pollicitatione, montis instar parturientis, de præcipuo quodam fidei articulo futurum sperabam: sed in Psalterium MARIÆ tandem desit. Quia, inquā, quæru nt: quid de eodem Psalterio, & de cæteris attributis Deiparæ Virginis; ceu sunt, Adiutrix, Mediatrix, Redemptrix, Aduocatrix, & plurima alia; in Scripturis legerimus? Respōdemus primò, seposito affectu, nihil indigere hæc scripturæ Sacræ auctoritate expressa; cūm pertineāt ad traditiones. Deinde ipsi, vt hæretici, admittendi nō sunt, vt ad scripturas, vnā nobiscum prouocēt, cūm sine scriptura (vt Tertullianus loquitur) ipsos ad scripturas nō pertinere, nostra definiat sententia. Quia tamen ea, quæ traduntur, scripturæ Sacræ repugnare nō debent; agē videamus: quomodò Psalteria & Rosaria D. Virginis, cū Scriptura cōsentiāt. Nōne Dominica precatio, Salutatio Angelica, Symbolū Apostolorum, è Scripturis probata sunt? quis autē iurè prohibeat: ne ter, aut decies, aut tricies, aut quinquagies, cēties, trecenties, sepiusq; vno die cōmemoren-

D. August.
in Epist. ad
Casula. quæ
est. 86.

De præscri-
ptiō. aduer-
sus hæret.

P E R O R T I O.

rentur, & recitentur? Præsertim cùm numeri eiusmodi, quippiã in se arcani contineant. Nunquid Laicus, qui literas non didicit, contentus erit, semel in die festo, aut alio quocunq;, orationem orare Dominicam, si alias non didicerit? Quibûsnã ipse verbis doxologias, meditationesque suas instituet, qui ne de his, quæ ante pedes sũt, sermonẽ proferre didicit? Licet ergo piis hæc, pro cuiusq; deuotione, repetere, itaq; benefacere. Tu, ne prohibeas; sed si potes, Prouer. 3. benefac pariter. Gloriosa deinde attributa; nõ de principali efficiente accipienda sunt: sed de intercessionis adiutorio, auxilio, mediatione, redemptione, illuminatione. Tùm ideo hæc eidẽ tribuimus; quia per ipsam, ipse effector adiutorij, auxiliij, illuminationis, redemptionis, Christus mediator Dei, & hominum; humano generi editus, atq; donatus est. Et si matrem Dei rectẽ cõpellamus; quidni licet, eadẽ phrasi, eam misericordiẽ, iustitiã, bonitatis, auxiliij, cæterarumq; virtutũ, quæ in Christo sunt, matrem appellare? Eãdem, inquam, phrasi; non omni: quam qui nõ intelligit, impudenter deridet, mendaciiq; temeritate negãdo se polluit. Legant D. Bernardi Serm. 6. de Assumptione Beatæ Virginis.

Et

P E R O R A T I O :

Et Serm. 2. de aduētū Domini. Sed hīc for-
 det istis Bernardus, vt recentior: at, quot
 annos Lutherus natus est, vt ipsi credamus
 contra antiquos? Verūm quia de auctori-
 tate & ratione, quā quicq; sua dicta confir-
 mant, agitur: negent isti, siue non negent,
 Bernardū ista, secundū, non contra Scri-
 pturam, locutū; nos audacter de ipso, cæ-
 terisq; S S. Patribus credimus, ac confite-
 mur; ipsos & Script. intellexisse, & secundū
 easdē scripsisse omnia. Nam quæ aliquan-
 do aliqui, suis confisi ingeniis, errarūt; aut
 ab ipsismet retractata sunt, aut à Cōciliis,
 & congregationibus Theologorum nota-
 ta. Ex antiquioribus legant Ioan. Damasc.
 carmen in Annunciationem Virg. D. Au-
 gust. serm. 2. in festo Annuntiat. qui est 18.
 Athanas. Serm. in Euang. de Deip. Virgine.
 Quòd amplius ex nobis imperiosè postu-
 lant; quomodò ex script. doceatur, SS. me-
 rita prodesse aliis; Respondemus nostris,
 non istis: Deum sæpè propter piorum me-
 rita, benefecisse aliis. Gen. 18. 3. Reg. 11.
 4. Reg. 19. Esa. 63. Psal. 131. &c. Nam si nihil
 nos iuuant aliorum merita: cur petiit Da-
 uid, vt particeps esset omniū timentium
 Deum? Et si Deus Sanctorum hīc in terris
 preces, pro populo exaudiuit: cur eas ho-
 die

PERORATIO.

die non exaudiret in celis? Quippe, aut nō cogitant Sancti in cœlis de nobis; aut certè nostrarum afflictionum conscij, pro nobis orant. Sed cùm sint membra eiusdem corporis; quomodò nō cogitabunt de nobis? Cur cœlestis Hierusalem, duodecim habet portas, quæ sunt duodecim Apostoli; nisi vt per eos accedamus ad Thronum gloriæ? non tantùm propter ministerium verbi; sed & propter continuam pro nobis sollicitudinem, & intercessionem. Hæc, & quæ suprâ, locis separatis, in huius dogmatis confirmationē adduximus; credētibus haud dubiè satisfacient: non volentibus credere, ne Angelus quidem de cœlo persuadebit. Scriptū namq; est: Credite & intelligetis. Nō: Intelligite, & credetis. Vnde fieri nulla ratione potest; vt de SS. meritis, intercessione, inuocatione; de indulgentiis, peregrinationibus, ieiuniis, vita monastica, & reliquo cultu erudiantur, & persuadeantur; qui negāt opera bona esse necessaria homini Christiano ad Salutē. Discant ergo hunc articulū aduersarij primò: mox de cæteris, quæ ex eo prodeunt, ipsis respondebitur. Discant quid sit: regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Item: Cōtendite intrare per angustā

D. August.
in Psal. 86.

Apoc. 21.

Esaiæ 6.

Matth. 11.

Luc. 13.

por-

P E R O R A T I O .

Matth. 12. portam. Et: Dico aut vobis, quoniã omne
 verbum otiosum, quod locuti fuerint ho-
 mines, reddet rationem de eo in die iudi-
 cij. Item: Castigo corpus meũ, & in feru-
 itatem redigo; ne cum aliis prædicauero,
 ipse reprobus efficiar. Repetat deinde que
 diximus supra de operibus satisfactionis,
 de valore bonorum operũ, de iudicio se-
 cundum opera: cæteraq; cõtra solã fidem,
 contra imputatiuam iustitiam, & plæraq;
 alia. Intueatur tandẽ in exẽpla tot Eremi-
 tarũ, Monachorum, & sanctarũ Virginũ;
 quorum quarumq; laus à primis Ecclesiæ
 tẽporibus, in hunc usq; diem gloriose ce-
 lebrata est, semperq; manebit. Sciantq; in-
 terea: indignos esse Dei, & Sanctorũ bea-
 tissima intuitione: adeoq; Deũ, sua gloriã,
 quam in Sanctis prædicari voluit, spoliari;
 qui in hac vita debitum ipsis honorẽ ne-
 gant, & impendere detrectant.

*Omnes Sancti & Sanctæ D E I: interce-
 dite pro nobis.*

F I N I S .

Defensionem hanc Apologiæ, de adoratione & eius specie-
 bus esse secundum sinceram Ecclesiæ Catholicæ doctri-
 nam, ac dignam, quæ typis excusa publicè proponatur,
 testor ego LVCAS Pinellus Societatis IESV, SS.
 Theologiæ Doctor, & Professor Ordinarius.

Lege D. Hie-
 ron. ad Eu-
 stochium de
 custodia Vir-
 ginitatis.

Psal. 150.
 Gab. lect.
 32. R.